

Week
Weber

Y
Diversity

nummer 122 mei 1985

rosto

**BLAD VAN DE ECONOMISCHE
FACULTEIT AAN DE
UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM**

REDACTIE

Ruben Bergkamp
Esther Bijlo
Pieter Boot
Adriaan Dorrestein
Marleen Janssen Groesbeek
Gosia Bos-Karczewska
Marcel Klopper
Marcel Michelson
Ruurd Mulder
Diederik Ogilvie

REDACTIONEEL

Er waren eens vijf kleine negertjes. De eerste woonde in Afrika en kreeg te weinig eten. Wel eens anderhalve hap graan uit Holland, maar al gauw waren er nog maar vier. De tweede kreeg een akelige ziekte en toen waren er nog maar drie. De volgende werd president van zijn land. Maar dat was niet zo'n fatsoenlijke natie en na een revolutie waren er nog maar twee. Een andere was slim en ging naar Nederland. Daar werd hij in een peperduur pension gepropt. En al gauw raakte hij verslaafd. Hij stierf als junk nummer zeventig in Amsterdam en toen was er nog maar één. Deze ging economie studeren, flippte en knoopte zich op aan de hoogste apebroodboom, die hij kon vinden.

ADRES

Jodenbreestraat 23
kamer 2386
1011 NH Amsterdam

telefoon: 525 2497

Adreswijzigingen:

Studentenadministratie
Jodenbreestraat 23
1011 NH Amsterdam

Reacties

De redactie stelt zich open voor reacties, behoudt zich echter het recht voor deze in te korten.

ADVERTENTIES

Advertentietarieven zijn op aanvraag verkrijgbaar.
Opdrachten bij voorkeur schriftelijk aan de redactie richten.
Voor telefonische inlichtingen:
(020) 525 2497 - 525 4134
(02209) 1818 (Ruurd Mulder)

Rostra verschijnt gemiddeld acht keer per jaar in een oplage van 2500 exemplaren.

COVER

Dick van Hell

DRUK

Kaas Boek, Nwe Herengr. 61, Amsterdam.
telefoon: (020) 262 908

INHOUD

Voedselhulp is niet nodig!, A. Klaasse Bos	pag. 3
De riten van het volk, MM	pag. 5
De arbeider als vermogensbezitter, Jos de Beus	pag. 6
Een vijftig-urige werkweek, MK, RM	pag. 9
No Pasaran, Theo Dopper	pag. 14
Tante Hannie vertelt, MJG	pag. 16
De stijl van de leider, MJG	pag. 17
Aktie, Aktie, MM	pag. 19
Ecoline, Steven Adolf	pag. 21
Raad & Daad; raad bijt vakgroep, Marcel Michelson	pag. 22
N.B. Lezersonderzoek	in katern

Voedselhulp hoeft niet

Honger in de Derde Wereld blijft de geesten bezighouden. Zo ook voedselhulp (VH). Bij natuurrampen en hongersnoden blijkt in Nederland grote aktie- en offerbereidheid te bestaan, getuige het hoge eindbedrag van de aktie 'Eén voor Afrika'.

VH wordt tweeslachtig benaderd. Kenmerkend voor die aktie was dan ook dat de aktievoerders een deel van de opbrengst van deze op een noodsituatie stoelende aktie bestemden voor strukturele hulp. Dit betekent dat men de zgn. noodhulp ziet als consumptieve steun aan de hongerenden, maar daarnaast iets blijvends met VH wil aanbrengen; als investering. Deze dient ter verbetering van produktie, opslag, markt- en prijsstruktuur, alle ter vermindering van het toekomstig risico van hongersnoden.

De Rostra-redaktie verzocht mij iets over deze strukturele VH te schrijven. Ik beperk mij dan wel gezien de toegemeten ruimte tot de wenselijkheid van VH als middel tot ontwikkeling. Het heeft de klassieke kenmerken van *gebonden* hulp, te weten binding naar produkt, naar herkomst en veelal naar projekt. Het mist dus de ongedifferentieerdheid van kapitaalhelp die voor verschillende doelen besteed kan worden, aan verschillende goederen en soms ook in verschillende landen (de ideale vorm van ongebonden hulp is vrij besteedbare betalingsbalanshulp). Is VH dus op grond daarvan een 'minderwaardige' vorm van hulp, toch wordt zij op grote schaal gegeven. De reden laat zich raden: VH ontleent haar bestaan niet aan de behoefte maar aan de overschotproblematiek van de landen van herkomst en is op die grond reeds een verdacht middel. Het houdt ook in dat VH niet inwisselbaar is voor de nominale waarde aan kapitaalhelp; het voedsel is de donor (veel) minder waard dan het nominale bedrag waarvoor het op de begroting prijkt. De vraag waarop ik hier wat wil ingaan is: wat is het de ontvanger waard?

Eerst nog een opmerking. VH ontleent zijn origine aan de overschotsituatie voor granen, zuivel en suiker waarin de westerse landen zich steeds meer geplaatst hebben. Die situatie laat de ontwikkelingslanden niet onberoerd. Een heel wezenlijke vraag vanuit die surplus-toestand is: welke invloed heeft onze landbouw(over)produktie op de voedselvoorziening en -produktie in de OL, via daardoor ontstane lagere prijzen op de wereldmarkten. Een thema waaraan terecht aandacht werd geschonken tijdens een forum over EEG-overschotten tijdens de aktiedag van 27 april jl. georganiseerd door organisaties voor milieu, landbouw en ontwikkeling.

Opmerkelijk is dat de stelling 'de toenemende overproduktie in de westerse landbouw is op langere termijn een van de belangrijkste oorzaken voor de stagnerende en vaak ontoereikende landbouwproduktie in OL' door vertegenwoordigers van Landbouwschap en Ministerie van Landbouw niet werd aangevochten; slechts aangevuld met de stelling dat de regeringen van de OL daaraan mede

schuldig zijn. Dit vraagstuk en de maatregelen die westerse landen in hun exportbeleid voor granen, e.d. in de toekomst kunnen treffen (terughoudendheid, selektief exportbeleid) zijn waarschijnlijk fundamenteelere vraagstukken dan de diskussie over plus en min van strukturele VH.

Terug naar het onderwerp. Met de volgende woorden typeert de voorzitter van het Landbouwschap de paradoxale situatie rondom VH: 'Ook in het Landbouwschap vinden we dat we de voedselverbouw in OL moeten stimuleren. Maar om van de honger af te komen zal het toch de eerste tijd noodzakelijk zijn om met onze produkten in de behoeften te voorzien' (Onze Wereld, april 1985). VH is niet goed, maar het móet! Dezelfde argumentatie treft men aan in de beleidsdocumenten van de Nederlandse regering waar het de VH betreft: op lange termijn is het slecht, op korte termijn zal het moeten. Officieel spreekt men van een 'noodzakelijk kwaad'. Voorzover dat de VH betreft die uit de internationale verdragsverplichting (Voedselhulpverdrag dat reeds in 1967 aan de Internationale Tarweovereenkomst werd verbonden) voortvloeit, kan men daarmee vrede hebben. Een deel van de Nederlandse VH is echter vrijwillig en is de laatste jaren aanzienlijk opgevoerd, zonder dat daarvoor een positieve argumentatie werd gegeven. Heeft VH voordelen boven de rechtstreekse financiële hulp? Stellig niet.

Hoe ziet de strukturele VH eruit?

Het Wereldvoedselprogramma van de VN heeft van meet af aan in de vijftiger jaren VH verstrekt ten behoeve van de ontwikkeling. Men koos hierbij voor de formule voedselvoorwerk. Omdat het voedsel werd verkregen van een groot aantal donorlanden bestond het uit een breed assortiment. Het werd gekoppeld aan projekten, vooral voor landbouwontwikkeling. Het principe is simpel: een naar land bevolkingsgroep variërend pakket voedsel wordt verstrekt aan de arbeiders op het projekt bij wijze van loonbetaling. In sommige gevallen is het loon daarmee betaald, in andere gevallen wordt nog een aanvullend geldloon verstrekt. In ieder geval verlangt deze methode van VH een zorgvuldige planning: het pakket moet overeenstemmen met de consumentenvoorkeur van de arbeiders aan wie als het ware een gedwongen winkelniering bij de werkgever wordt opgelegd; voorts moet de organisatie zorgen dat het goederenpakket in de juiste samenstelling tijdig in het land aanwezig is, zorgvuldig wordt opgeslagen en veelal moet worden herverpakt in eenheden die overeenkomen met het toegekende loon. Een hele klus, waarmee veel extra werk en kosten zijn verbonden. Deze moeten normaal door

het ontvangende land worden opgebracht en komen dus in mindering op de nominale importwaarde van de VH. Op grote irrigatie- en drainageprojekten in Egypte heb ik kunnen waarnemen hoe tijdrovend en omslachtig de loonbetaling aldus plaats vond. En dan te bedenken dat de arbeider voorkeur zal geven aan baar geld als ongedifferentieerde koopkracht boven het voorgeschreven pakket.

Hoe goed bedoeld ook en in menig geval, bijvoorbeeld Egypte, zorgvuldig en goed uitgevoerd, het blijft naar mijn mening een inefficiënte en weinig doeltreffende werkwijze, die de herkomst ervan verraadt: Men is niet van projekt en betrokkenen uitgegaan, maar de beschikbaarheid van VH vormde het uitgangspunt; die moest zo goed mogelijk worden aangewend en dus koos men deze vorm.

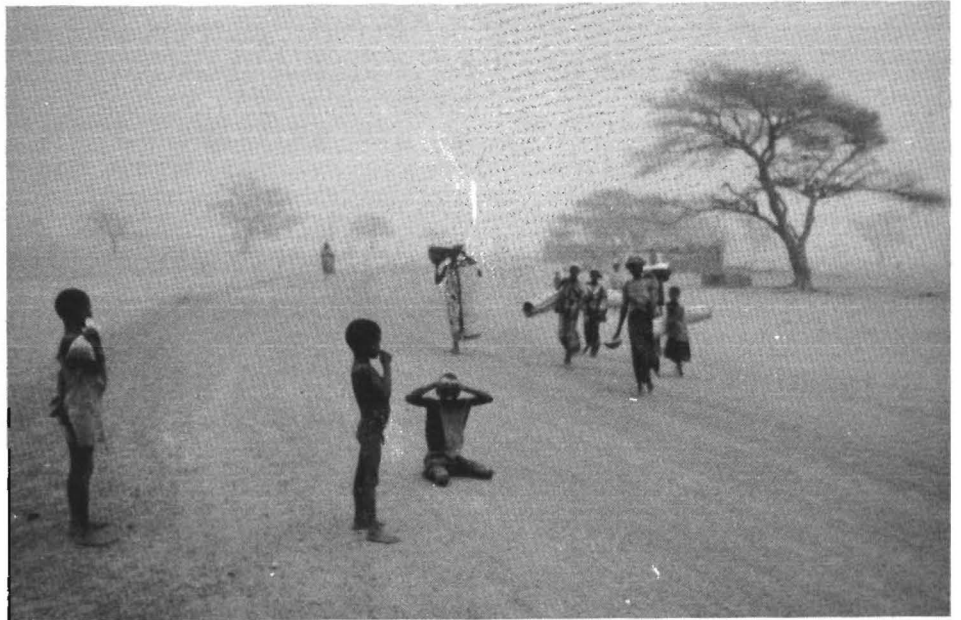
Het zojuist gegeven voorbeeld is de meest populaire vorm van VH op projektbasis. Er zijn talloze varianten die ook door partikuliere organisaties worden toegepast. Blijft echter kan het best voorkomen dat men het juiste voedsel verstrekt aan hen die het op dat moment hard nodig hebben en die daarmee een bevoorrechte positie innemen vergeleken met degenen die niet zo'n baan op het projekt konden verkrijgen. Blijft echter het bezwaar dat het een 'second-best' oplossing is, hetgeen voortkomt uit het feit dat voedsel wordt gestuurd en geen geld.

Kan het ook anders als projekthulp zo omslachtig is? VH kan als programmahulp worden verstrekt aan regeringen; deze hebben daarvoor dan de vrije beschikking. Indien de overheidsinstanties nauw betrokken zijn bij de nationale voedselvoorziening, hetgeen in vele landen het geval is, zal het ontvangen voedsel op de gebruikelijke wijze in handel en distributienet kunnen worden opgenomen. Wanneer een land bijvoorbeeld niet met de binnenlandse produktie van granen in de eigen nationale behoefte kan voorzien en jaarlijks omvangrijke hoeveelheden tarwe en mais uit westerse landen importeert, kan men stellen dat het gratis of tegen gunstige betalingsvoorwaarden verstreken van deze granen in feite substitutie voor de normale commerciële importen inhoudt. Daarmee wordt deze VH volledige betalingsbalanssteun en zou zij vrijwel het karakter krijgen van financiële hulpverlening. Met waarschijnlijk voor het ontvangende land het voordeel, dat het overschotkarakter van de granen in het gevende land met zich meebrengt, dat dit land niet het waardebedrag van die voedselleverantie in de alternatieve vorm van een financieel hulpbedrag zou hebben verstrekt. Dus per saldo is VH dan het beste.

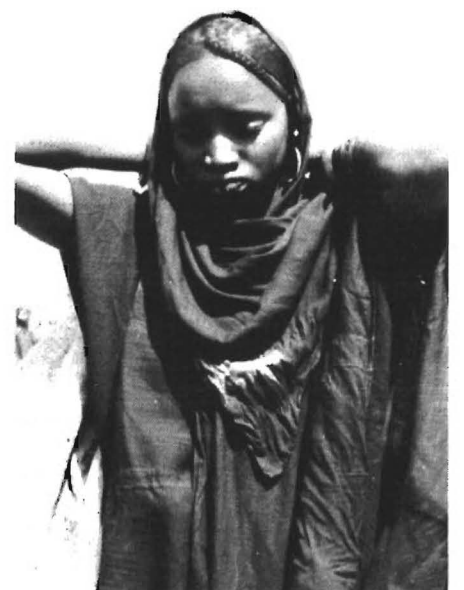
Met die simplificatie is men naar mijn opvatting niet klaar met VH. De vraag is hoe het be-

leid van het ontvangende land wordt beïnvloed door VH. Voor basisprodukten als granen voert elke regering een prijs- en veelal daaraan gekoppeld subsidiebeleid. Uit diverse overwegingen tracht de regering de consumentenprijs te stabiliseren op een laag niveau. Dit heeft zijn weerslag op de prijzen betaald aan binnenlandse producenten. Vele studies brengen naar voren dat deze te laag zijn om de graanproductie te stimuleren. De stagnatie van de produktie over een reeks van jaren in een groot aantal Afrikaanse landen vindt volgens deskundigen daarin een belangrijke oorzaak. Wordt de regering van menig land een 'urban bias' verweten in haar prijsbeleid en distributiesysteem, dan is het aannemelijk dat VH als programmahulp zoals zojuist is aangegeven, meer bewerkstelligt dan uitsluitend betalingsbalanssteun. De regering zal nog minder bereidheid aan de dag leggen om aan eigen boeren minimum-prijsgaranties te verstrekken. Gevolg: door VH raakt de eigen voedselvoorziening nog meer achterop en wordt de afhankelijkheid van structurele voedselimporten des te groter.

Bij zowel bepleiters als bestrijders van VH is er dan ook één overeenkomst in opvatting: Als het voedsel negatief uitwerkt ligt dat bij het beleid van de regering; die heeft het producentenbelang onvoldoende bewaakt. De vraag is nu maar of het anders kon. Mag van de Egyptische regering worden verwacht dat wanneer de VS en de EEG om het hardst staan te dringen om grote hoeveelheden tarwe als VH en/of tegen zeer zachte condities te slijten, dat deze regering, daarop ingaand, tegelijkertijd aan de eigen tarweboeren lonende prijzen en volledige afzet garandeert? Donoren menen een oplossing te hebben gevonden voor dit risico. Zij stellen voorwaarden aan de VH: voedselstrategie is het wachtwoord. Pisani, de nieuwe EEG-commissaris voor ontwikkeling was een van de eersten die het door de Wereldvoedselraad gelanceerde en sterk gepropagandeerde begrip voedselstrategie overnam als de oplossing voor de OL betreffende hun voedselvoorziening én voor Pisani wat de EEG-voedselhulp betrof. De EEG had jarenlang VH volgens het traditionele recept verstrekt en daarop was groeiende kritiek geuit. Pisani, oud-landbouwan, onderkende de gevaren ervan en sprak zich al spoedig na zijn benoeming zeer negatief uit over VH, tenzij... aan VH een degelijke opstelling van een voedselstrategie door de betrokken regering voorafging. Hij propageerde dat en zei een aantal Afrikaanse landen EEG-steun toe voor de opstelling. Landen namen uit opportunistische overwegingen de gedachte over. In een aantal ligt thans een plandocument op tafel waarin aan de gehele voedselsektor, van producent via handel- en distributieketen annex opslag, transport, markt- en prijsbeleid tot aan de consument op zoveel mogelijk geïntegreerde wijze aandacht is besteed. Natuurlijk een belangrijk, zelfs noodzakelijk element in de nationale planopstelling; een element dat door menige regering is verwaarloosd. Wan-

neer een regering zich op grond daarvan bovendien bereid toont veranderingen in het marktbeleid aan te brengen die donoren welgevallig zijn dan mag het land zich verzekerd weten van omvangrijke stromen structurele VH. Zo heb ik recentelijk kunnen constateren, dat liberalisatie van de binnenlandse graanmarkt en terugtrekken van de overheid op enkele basisfuncties (voedselveiligheid, noodvoorraden instandhouden) het Afrikaanse land Mali geen windeieren legt; het land is het paradepaard van de EEG. De verwachte effecten van de aanzienlijke VH stellen mij in het geheel niet gerust voor wat de toekomstige binnenlandse graanproductie betreft. Moge de prijs van het verworven buitenlandse graan aldus zeer laag uitgevallen zijn, de in de toekomst bijkomende schaduwprijs ervan kon wel eens bedroevend hoog komen te liggen; zeker wanneer het donor-enthousiasme over de strategie wegebt en daarmee de VH-stroom, zodat het land langs normale commerciële wegen in de gigantische graanimporten zal moeten voorzien.

A. Klaasse Bos

De man van vijfhonderdduizend

De riten van het volk

Vrijdag 26 april jongstleden hield dr. W.F. Duisenberg een gastcollege over het jaarverslag van De Nederlandsche Bank. Hoewel het een eer is om een bankpresident aan je faculteit te hebben is het teleurstellend dat Duisenberg niets nieuws te vertellen had. Tenzij je geen kranten leest natuurlijk.

De zaal was in ieder geval vol toen Duisenberg de reden van zijn weinig originele betoog onthulde. Hij had het plan om in deze lezing in te gaan op alle kritiek die op zijn uittalingen gekomen zou zijn. Maar er was geen kritiek. Daarom kregen we een bekend verhaal na de toch wel opvallende uitspraak dat 'monetair beleid in samenspel staat met andere vormen van economisch beleid en dat daarom dus ook andere beleidsvormen in te schakelen zijn om de doelstellingen van DNB te bereiken', waarmee alles en iedereen ondergeschikt wordt gemaakt aan de bankpolitiek. Ja, zelfs sinds Holtrop worden de media selectief ingeschakeld wanneer de bankpresident denkt dat de publieke opinie moet worden bijgestuurd.

Analyse

De analyse die Duisenberg in het jaarverslag ten tonele brengt concentreert zich op een drietal beleidsmogelijkheden om de koopkracht omhoog te krijgen:

- a) bij gegeven lonen de prijzen laten dalen,
- b) bij gegeven prijzen de lonen laten stijgen, of
- c) bij gegeven lonen en prijzen lagere lasten te hebben.

Wat betreft het laatste alternatief stelt Duisenberg dat de roep, politieke wens, tot lastenverlichting groter wordt. Maar volgens hem is er absoluut geen ruimte voor lastenverlichting. Het financieringstekort van de overheid vindt hij nog steeds te hoog - hij stelt dat je een structureel financieringstekort van 4% kunt hebben - want de rentelasten vormen bijna de grootste post op de rijksbegroting.

Wat betreft het tweede alternatief stelt Duisenberg dat hij warm voorstander zou zijn van een gedifferentieerde loonstijging. Daarbij zou loonstijging alleen toegestaan moeten worden aan die bedrijven die een meer dan gemiddelde stijging van de arbeidsproductiviteit kennen. Een gedifferentieerde loonstijging verhoogt volgens Duisenberg ook de door hem zo gewenste - sectorale - arbeidsmobiliteit. Maar, gezien de ervaringen van de jaren zestig is hij bang dat gedifferentieerde loonvorming tot een loongolf gaat leiden. Dit verhoogt dan weliswaar de koopkracht maar lokt ook prijsstijgingen uit waardoor we weer in een inflatiespiraal terecht kunnen komen.

Dan blijft het eerste alternatief over. Hoe bereik je dat? Ceteris paribus heb je bij gegeven lonen de belangrijkste factor in de prijsvorming bevroren, de één na belangrijkste factor is het buitenlands prijspeil. 'Als er zich een ontwikkeling zou voordoen waarin de effectieve

waarde van de gulden oploopt en dat zou resulteren in een effectieve appreciatie van de gulden, dan zal dat tot een aantal zaken kunnen leiden zoals een iets lagere rente in Nederland maar zeker dat de prijzen in Nederland minder sterk stijgen'.

En dus een hogere koopkracht.

Op zich is de koopkracht de laatste tijd een ondergeschoven kindje van de praktische economie geweest. Financieringstekort! Geldvoorraad! Rente! Toch komt deze bankpresident met de koopkracht aandragen. Zijn onderbouwing is dat in de huidige opgaande fase van de conjunctuur de concurrentiepositie van Nederland is toegenomen. Meer dan de vorige keer. Maar de ondernemers hebben hierop vooralsnog voorzichtig gereageerd: winst nemen door prijsstijgingen. Niet door capaciteitsuitbreidende investeringen, wat de werkgelegenheid ten goede zou kunnen komen.

Net als Van der Zwan wijt Duisenberg deze weifelende houding aan een gebrek aan vertrouwen. Iets wat hij niet wil stimuleren via een sterke man maar door een verhoogde binnenlandse koopkracht.

Denemarken

In deze lezing, en in eerdere publikaties deze weken, werd de loftrompet uitgestoken voor Denemarken. Zij hebben een veel grotere daling van de koopkracht moeten verwerken maar toch wordt daar geïnvesteerd bij het leven, terwijl ook daar het financieringstekort wordt gesaneerd. Nu heeft Duisenberg het nogal moeilijk met vergelijkende situaties voor z'n ideeën te vinden. Een theoreticus verzint gewoon een parabel en zorgt dat het klopt. Een pragmaticus kijkt om zich heen. Duisenberg wou een structuurverandering in Nederland wat betreft de sectorale arbeidsmobiliteit. Kijk maar naar New England. Clemens Graafsma van de Volkskrant vloog naar New England en het bleek niet te kloppen.

Nu Denemarken. Op de economische redacties werden de tickets weer verdeeld. Dit keer mocht Annegreet van Bergen voor de Volkskrant, een paar dagen later Kees Caljé voor NRC. Het klopt weer niet helemaal.

De geïnteresseerde lezer kan ik vooral het artikel van Caljé in de NRC van 4 mei jongstleden aanraden. Wat blijkt. Het succes op het investeringsfront kan grotendeels worden toegerekend aan het feit dat de sociale lasten in Denemarken niet zozeer op arbeidsplaatsen rusten, maar grotendeels worden gedragen door directe en indirecte belastingen. Daarmee zou het adagium van de lastenverlichting kunnen worden veranderd naar de

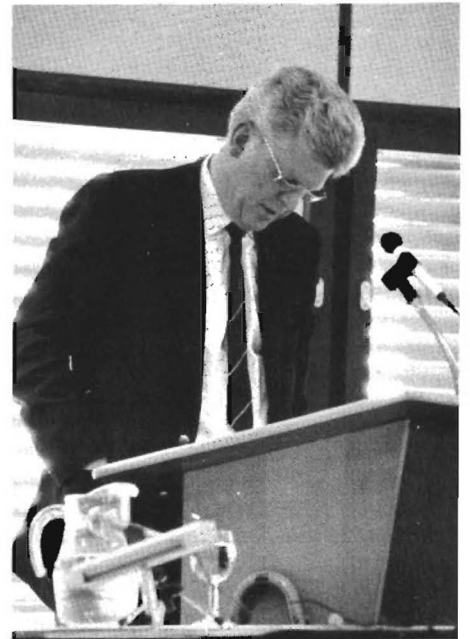

foto: R. Siootweg

suggestie die Den Uyl in Rostra deed: maak arbeid goedkoper dan kapitaal door een wijziging in het stelsel.

Verder gaat 'vertrouwen' natuurlijk niet op in een land waar na een krachtige looninggreep het parlement wordt bezet en de heer Schlüter, minister president, tijdens een 5 mei toespraak met eieren wordt bekogeld. (Volgens het ANP waren het 'rotte' eieren, maar wie heeft ze gegeten om dat te testen?) Dit alles zijn volgens Duisenberg slechts 'riten van het Deense volk'.

Ik denk dat op de economische redacties reeds is bepaald wie er volgende maand op stap mag wanneer Duisenberg de lessen van Andorra gaat schetsen; daar vloeit immers veel kapitaal binnen en toch is er geen verstoring van de binnenlandse liquiditeitsmassa.

De bezoekers van de lezing hebben daar weinig aan. Wellicht dat iemand zich afvroeg waarom er geen 'sociale onrust' in Nederland zou kunnen ontstaan bij voortdurende winsttoename van vooral de exportsector, bij een matige loonontwikkeling. Wellicht dat Rotterdamse havenarbeiders en Rijnmondse industrie-arbeiders dan niet akkoord gaan met de 'nette' CAO's van de bonden. Wilde staking, looneisen en dan wellicht loongolf? Wellicht dat iemand in de zaal die vraag had willen stellen. Zeker is dat die rigoreus door Duisenberg werd afgekap. Jammer. Dit 'meet-the-president' had veel boeiender kunnen zijn wanneer de discussie echt had geduurd 'zolang er vragen zijn, zelfs tot na vijven' zoals beloofd.

MM

De arbeider als vermogensbezitter?

Een van de eerste neo-liberale ingrepen van het kabinet-Lubbers betrof de ontwerpwet op de vermogensaanwasdeling. Deze VAD werd uit haar noodlijdende staatkundige bestaan verlost, wat een gemakkelijk deregulerings-succes was. Dit vormde niet alleen de bekroning van de salamitactiek van confessionelen en liberalen tegen één van de hervormingsvoorstellen van het kabinet-Den Uyl (uit 1975-1976), maar ook de bevestiging van het feit dat *het aandeel van de werknemers in het nationale productievermogen* niet langer een politiek strijdpunt was.

De academische economen mochten in het voetspoor van Kaldor en Meade het onderwerp nog verder analyseren - wat zij, op D.B.J. Schouten (geleide rendementspolitiek) en P.W. Moerland (flexibele beloning op basis van risicodeling) na, niet deden. Maar voor politici, ondernemers en vakbondsleiders was de zaak van tafel. VVD, VNO en intellectuele captains of industry als J.R.M. van den Brink waren van nature afkeurig van experimenten met vakbondsmacht inzake strategische bedrijfsbeslissingen en haalden opgelucht adem. Het CDA trotseerde een kleine ideologische traditie op het punt van vermogensspreiding (Romme, Schmelzer, Albeda, Reynaerts) en stelde vroom dat de CAO-partijen op de lange termijn zelf maar moesten uitmaken of investeringsloon-vermogensvorming uit loonsverhoging - zin heeft. De leuzen gespreide verantwoordelijkheid en rentmeesterschap leidden er niet toe dat heldere christen-democratische doelen werden geformuleerd ten aanzien van de vernieuwing van ondernemingsrecht en vermogensverhoudingen. PvdA en vakbeweging ontwaakten uit de droom van arbeiders-zelfbestuur en producentencoöperatie. Bestrijding van werkloosheid en bescherming van koopkracht kregen prioriteit, het klassiek-socialistische vraagstuk van bedrijfsdemocratie en gemeenschapsordening van de productie verdween uit de agenda. Het beginselprogramma van de PvdA uit 1977 gewaagde nog wel van nationalisatie van basisindustrie, banken, levensverzekeringsmaatschappijen en farmaceutische industrie, maar daarachter - en achter een recent verkiezingsprogramma als investeringsloon-staken zo weinig politieke wil en doorzettingsvermogen dat zelfs niet van veraad aan beginselen gesproken kan worden. Het gaat om radicalisme op papier.

Open Podium

In onze serie gastartikelen deze maand drs. Jos de Beus. Jos was jarenlang de naaste medewerker van prof. van den Doel en past momenteel op de winkel van welvaartstheorie in de slangenkuil die vakgroep micro-economie heet. Hij is actief lid van een grote politieke partij en werkt hard aan zijn binnenkort te verschijnen proefschrift.

Zo had elke maatschappelijke stroming in Nederland een reden om bij te dragen aan een merkwaardige *consensus* in de jaren 1978-1975. Deze consensus verklaart in het algemeen de nivellering van de personele vermogensdeling tot non-issue en bestaat in het bijzonder uit drie punten:

1. het is belangrijker om meer mensen aan betaald werk te helpen dan de economische macht van werkenden doelgericht en met regelgeving te vergroten;
2. als de machtspositie van werkenden (werknemers in de marktsector en ambtenaren in de collectieve sector) dan toch moet worden verbeterd, dan is vergroting van medezeggenschap binnen de arbeidsorganisatie de aangewezen methode om in deze behoefte te voorzien, maar is een inbraak in gegeven vermogensverhoudingen een verkeerd middel;
3. als de vermogensverhoudingen aan geforceerde aanpassing toe zijn, dan moet die aanpassing niet bestaan in een collectivisering met ideologisch oogmerk, maar in een terugkeer naar de ongestoorde werking van de kapitaalmarkt met het zicht op conjunctureel herstel.

Het was deze consensus die maakte dat in vermogensland meer dingen bij het oude bleven dan daling van de arbeidsinkomquote, installatie van nieuwe instituties (zoals de Particuliere ParticipatieMaatschappijen), opleving van de Amsterdamse beurs, opkomst van beleggersclubs en reactie op het ABP-schandaal doen vermoeden. Ik geef enige *illustraties* van de consensus. (i) Van de conceptie van de Postbank als publieke tegenmacht contra particuliere banken is niet veel meer over. Het beleidsdebat spitst zich toe op het bedrijfseconomisch interessante, maar politiek onbetekenende punt van het nationale betalingscircuit: de afstemming van dienstverlening aan cliënten. (ii) Beleggingsdwang was in 1981 even een verkiezingsthema, maar heeft hoofdzakelijk hitte verspreid op forumpagina's en besloten congressen van Bomhoff. Wat overbleef was een schamel accoord tussen Schaefer en Masson (!) over vrijwillige ABP-steun voor 3000 hoofdstedelijke huurwoningen. (iii) In 1983 verschijnt een FNV-nota over beleggingen van pensioenfondsen en andere institutionele beleggers waarin elke offensieve koers ontbreekt. Geen kwaad woord over de risicomijdende opstelling van de pensioenfondsen: bescherming van de belangen van pensioengerechtigden op grond van vertrouwde rekenregels is waar het om gaat. Geen kritiek op de paritaire bestuurssamenstelling: naar

100% werknemersbestuur wordt niet gestreefd, toetreding van representanten van inactieven - bejaardenorganisaties - is onlangs hooghartig afgewezen. Geen initiatief ook tot activering van de betrokkenheid van gewone werknemers bij de besluitvorming van ondernemings- en bedrijfstakfondsen. (iv) In de voorbije jaren werden allerlei ideeën geopperd ter stimulering van risicodragend vermogen, van ondersteuning van startende ondernemers en oprichting van de MIP tot aanpak van de problematiek van de dubbele winstheffing. Opvallend is dat instrumenten met betrekking tot de categorie werknemers - zoals werknemersfondsen - weinig aandacht kregen. Voorzover die categorie al ter sprake kwam, ging het om stimulering van aandelenbezit van alle gezinshuishoudingen (overigens nog altijd een teruglopend verschijnsel). (v) In het bekende plan Om een werkbare toekomst van Van Kemenade, Ritzen en Wöltgens werd voorgesteld om bedrijfsgebonden werknemersfondsen te stichten met minimaal een kwart van het eigen bedrijfsvermogen, te vormen uit geblokkeerde winstdeling. Het ging hier nochtans om een onderdeel dat tijdens het laatste congres van de socialisten grandioos werd gedesavouéerd. Directe interventie in vermogensverhoudingen werd afgewezen, want zou het VADtrauma openscheuren en de populariteit van 40% in gevaar kunnen brengen. Economische-machtsvorming moest over de boeg van medezeggenschap (bevoegdheden OR uitbreiden; Raad van Commissarissen anders opzetten) worden opgesleept. (vi) In 1979 kwam de liberale Teldersstichting met een op Rawls geïnspireerd pakket van vermogensmaatregelen, waaronder introductie van vermogenswinstbelasting, verhoging van successie- en schenkingsrechten en toedeling van structurele overwinst aan werknemers (in de vorm van aandelen). De parlementariërs van de VVD hebben tot dusverre verzuimd om van deze suggestie serieus werk te maken. De filosoof Rawls, die vermogen als een primair sociaal goed opvat, is misbruikt om bezuiniging op sociale zekerheid en vertraging van koopkrachtverlies van echte minima te legitimeren. De Rawlsiaanse les voor de vermogensverdeling wordt vergeten.

In dit betoog zal ik niet proberen het bestaan van de hierboven geïllustreerde consensus wetenschappelijk te demonstreren. Argumenten pro en contra de consensus laat ik eveneens buiten bespreking. Het gaat me om de constatering dat er in Nederland geen krachtige maatschappelijke beweging bestaat die de *traditionele werknemersrol* wil herzien. Ondanks de evolutie van medezeggenschap, sociale zekerheid, pensioenfondsen en constitutionele grondrechten, blijft de marxistische typering van deze rol globaal juist. De Nederlandse werknemer is 100% eigenaar van arbeidskracht en 0% eigenaar van de productiemiddelen. Om een enkel cijfer te noemen: per 1 januari 1983 bedroeg het aantal coöperatieve verenigingen 2085, nog

geen 1% van het totaal aantal ondernemingen. Of anders, en grof, geformuleerd: de arbeidsmarkt is het domein van de werknemers, op de kapitaalmarkt hebben zij, buiten hun rol als spaarders en betalers van pensioenpremie, geen plaats. Er is bij ons kennelijk geen urgent doelmatigheids- of rechtvaardigheidsmotief om in deze toestand verandering te brengen.

Dit is des te opvallender omdat in het buitenland een tegengestelde tendentie zichtbaar wordt. Ook daar woedt een economische crisis en wordt beseft dat loze proefnemingen het fragiele kader van arbeidsorganisatie en markten kapot kunnen maken. Toch durft men aan om niet stil te staan bij humanisering van de arbeid, Management Nieuwe Stijl of wat dies meer zij. Op uiteenlopende ideologische gronden dient *rechtstreeks* verbetering te worden gebracht in de vermogenspositie van werkenden. Een vogelvlucht over West-Duitsland, de Verenigde Staten, Engeland en Zweden levert het volgende beeld op.

In de Bondsrepubliek trad in 1984 een nieuwe Vermögensbildungsgesetz in werking, de vierde in successie. Op het niveau van de deelstaten is eveneens beroering: Nedersaksen nam in 1982 het initiatief tot invoering van een vermogensvormingswet 'Zur Förderung von Arbeitnehmerbeteiligungen am Produktivvermögen'. Deze wetgeving beoogt enerzijds een variëteit aan vormen van vermogensspreiding tot te staan - zowel in kleine als in grote bedrijven en zowel op het niveau van bedrijven als dat van branches mogen op basis van vrijwillige overeenkomsten tussen werkgevers en werknemers nieuwe spaar- en werknemersfondssystemen worden opgezet - en anderzijds het bezit van aandelen, obligaties en dergelijke fiscaal te bevorderen, met inkomensafhankelijke toeslagen en vrijstellingen (dit laatste slechts tot 300 DM per jaar). De doelstelling van de Duitse wetgever is vierledig: individuele vermogensvorming, consolidatie van het eigen vermogen der bedrijven, vergroting van de liquiditeit en integratie van het personeel in de bedrijfsvoering.

In de Verenigde Staten zijn de ESOP's (Employee Stock Ownership Plans) in opkomst. Tot dusverre zijn in 7000 bedrijven, met gezamenlijk zo'n 10 miljoen werknemers, ESOP's ontstaan, onder meer bij Chrysler. Het jaarlijkse groeitempo is 10% en zou maken dat deze vermogensspreiding in het jaar 2000 in een kwart van het Amerikaanse bedrijfsleven is doorgevoerd. Voorts zijn in de jaren tachtig 70 tot 100 bedrijven in moeilijkheden gered door worker buyouts. Sedert 1974 wordt deze vermogensspreiding, met inbegrip van de worker buyout, fiscaal ondersteund (in het dienstjaar 1986 wordt met een inkomensderving voor de federale overheid van 2,5 mrd dollar gerekend). Bijdragen van de onderneming aan werknemersfondsen zijn aftrekbaar. Interest op leningen van banken aan werknemers is voor de helft aftrekbaar.

In Engeland ging gedurende de eerste Thatcher-periode (1979-1983) jaarlijks 500 miljoen pond om in de privatisering, in de tweede periode is dit bedrag al gestegen tot 2 miljard. In de eerste periode werden ge-

menigde bedrijven als British AeroSpace en de National Freight Corporation - een worker buyout - geprivatiseerd, in de tweede kwamen klassieke staatsmonopolies aan de beurt zoals British Telecom en British Airways.

S. Brittan, de geleerde broer van de Britse minister van Justitie Leon Brittan, voert nu een campagne voor een overdracht om niet van Noordzee-olie-obligaties aan de gehele bevolking, met als hoofdargument dat hiervan ook niet-actieven profiteren en dat deze overdracht in de plaats kan komen van belastingverlaging voor burgers. Naast de privatiseringsgolf zien we een groei van het coöperatiewezen: per jaar komen er 200 bij. Volgens een recente telling zijn er thans 6000 ondernemingen met een of andere vorm van vermogensspreiding. Ook in Engeland is er flankerend overheidsbeleid. De Finance Act van 1984 onderscheidt ondernemingen met een 'employee controlled status' (meer dan 50% van de aandelen in handen van werknemers plus hun huwelijkspartners). De rente op werknemersleningen ten behoeve van aandelen is aftrekbaar. Jaarlijkse uitgifte van werknemersaandelen ter waarde van minimaal 1250 pond per persoon en maximaal 5000 wordt fiscaal ondersteund. Soms gaat privatisering samen met levering van aandelenpakketten aan de werknemers (bij Jaguar Cars ter waarde van 450 pond). De Cooperation Development Agency, een uitvinding van Labour, bestaat nog altijd en besteedt jaarlijks 200.000 pond aan venture-kapitaal.

En tenslotte Zweden. In april 1984 trad de wet-Feldt/Edin in werking betreffende de werknemersfondsen. Dit gebeurde na een felle controverse vol plannen, tegenplannen, compromissen en demonstraties. Vakbondseconoom Edin liet zich naar zijn zeggen inspireren door de Hollandse VAD. De genoemde wet geldt tot 1990. Er functioneren thans vijf regionale fondsen. Deze fondsen, die in 1990 tussen 5 en 10% van het totale aandelenkapitaal dienen te hebben, worden gevoed uit een heffing op winst (20%) en een bijkomende pensioenpremieheffing. De fondsen verstrekken kredieten en zijn verplicht in aandelen te beleggen. Het rendement komt ten goede aan de pensioenen van werknemers. Per bedrijf mag een fonds ten hoogste 49% van de aandelen verwerven. Wanneer de werknemers in een bepaald bedrijf zulks willen, dient een fonds de helft van zijn stemrecht te delegeren naar de vakbondsorganisatie in het bedrijf. Het bestuur der fondsen wordt door de regering benoemd en is samengesteld uit 5 werknemersleden en 4 regionale leden. De officiële doelstelling van de Zweedse wetgever herinnert aan die van de VAD: preventie van loon-differentiatie tussen sterke en zwakke bedrijven, herverdeling vermogen, democratisering economische macht, steun voor noodlijdende industrie en bekostiging van pensioenen. De toekomst zal moeten leren of loonverschillen worden verhinderd, groei van vakbondsmacht samenvalt met democratisering, noodlijdende industrieën bij commercieel werkende werknemersfondsen terecht kunnen en het probleem van de betaalbaarheid der pensioenen verlicht wordt.

Voor een goed begrip van de hierboven geschetste ontwikkeling dient de waarnemer

twee dingen in de gaten te houden. Ten eerste is er de factor van de *nationale omstandigheden*. In Duitsland zijn christendemocraten aan het bewind. Vanaf de dagen van Erhard en de Freiburger Schule hangen zij naar volkskapitalisme en zien zij in de bevordering van spaargedrag van lagere inkomensgroepen een soort van goede werken. In de Verenigde Staten is het verschijnsel manager buyout actueel geworden, mede in verband met het verval van conglomeraten. De variant van een worker buyout is óók een manier van listige managers om op kosten van het eigen personeel, dat geen stemrecht krijgt, een overval te voorkomen of een beursnotering te bespoedigen. In Engeland is er de achtergrond van een grote (veel groter dan de onze) en stagnerende genationaliseerde sector, een traditionele klassestrijd (die met vermogensbezit gedempt zou kunnen worden: de werknemers zullen zich vanwege het dubbele risico - ontslag en vermogensverlies - sterker met het voortbestaan van het bedrijf identificeren en minder met de loonkwestie) en een statusconflict tussen de Conservatieven en het TUC. Mensen als G. Howe, K. Joseph, J. Moore en ook D. Owen beschouwen het Zweedse corporatisme als een gruwel. In Zweden komen juist de door socialisten en syndicalisten nagestreefde nivellering van de 'organieke' vermogensdeling en de democratisering van beleggings- en investeringsbeslissingen op de voorgrond. Ten tweede is de introductie van de werknemer als vermogensbezitter in alle genoemde landen een zaak die vele *vragen* oproept. Kan economisch herstel via maatregelen aan de aanbodzijde van de kapitaalmarkt niet ook worden afgedwongen zonder hervorming van kapitalisme? Wordt de plaats van betaalde arbeid in de marktsector niet nog dominanter dan die nu al is? (Wat te doen voor ambtenaren en inactieven? Sommigen leiden hieruit af dat invoering van een basisinkomen een betere vermogenspolitiek betekent.) Moet gekozen worden voor Duits volkskapitalisme - vermogen = inkomen - of voor Zweeds socialisme - vermogen = beslissingsmacht? Zijn de werknemers mobiliseerbaar, als men hun passieve houding ten aanzien van het gedrag van pensioenfondsen en het ontstaan van een dubbel risico in aanmerking neemt? Ervaren zij de door beleidsmakers voorgestelde ruil tussen loonmatiging en vermogensbezit als een rationele en faire substitutie: simpeler gezegd, willen zij een prijs voor vermogensbezit betalen?

Moet de overheid zich met de zaak bemoeien of moet worden vertrouwd op de bewustwording en initiatieven van individuele werknemers of CAO-partijen?

Ikzelf geloof dat vermogensspreiding de toekomst heeft, hoewel een evolutietheoretisch bewijs niet gemakkelijke gegevens kan worden. Vermogensspreiding past in het voortgaande proces van verzelfstandiging van burgers, van decentralisatie van arbeidsverhoudingen, van herstel van financiële markten (en vermogensposities van bedrijven) en van het streven naar beheersing van technische ontwikkeling en machtsconcentratie. Zij sluit ook aan bij de verbreiding van liberaal-socialistische doctrines en eventuele coalitie-

BEDRIJFSECONOOM

Profiel van onze organisatie:

Dijker en Doornbos/accountants heeft een samenwerkingsverband met belastingadviseurs en organisatieadviseurs. De maatschap telt 25 vestigingen in Nederland, 2 in België en 1 op Curaçao, waarin circa 1900 mensen werkzaam zijn.

Zij maakt deel uit van de internationale maatschap Binder Dijker Otte & Co. (BDO) met 250 vestigingen over de gehele wereld.

In de maatschap wordt een modern sociaal beleid gevoerd in samenwerking met diverse beleidscommissies en Ondernemingsraad. De maatschap kent een functiewaarderingssysteem en een daarop afgestemd beoordelingssysteem. Er is een bedrijfs-geneeskundige dienst aan de maatschap verbonden.

Dijker en Doornbos biedt in diverse van haar vestigingen een boeiende toekomst aan de ec. drs. die zich interesseert voor de accountancy.

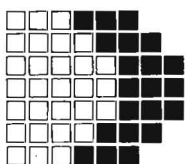
Taakomschrijving: In de aanvangsfase wordt u ingezet in de contrôlepraktijk. Daarbij wordt rekening gehouden met uw postdoctorale studie accountancy. Zo ontwikkelt u zich snel en efficiënt tot registeraccountant. Als een dergelijke toekomst u aantrekt, dan verzoeken wij u contact met ons op te nemen over de mogelijkheden voor een bedrijfseconoom.

Vereisten: Geheel of vrijwel geheel voltooide studie (bedrijfs)economie aan een van de Nederlandse hogescholen of universiteiten. Bereidheid om de postdoctorale studie accountancy te volgen. (Voor het volgen van die studie biedt onze maatschap ruime faciliteiten.) Leeftijd tot 30 jaar.

Arbeidsvoorwaarden: Salariëring overeenkomstig bestaande schalen; 13de maand; 8% vakantietoeslag; vakantieregeling op basis van leeftijd; vergoeding van reis- en studiekosten; collectieve verzekeringen; pensioenfonds.

Carrière: Wij gaan er, net als u, vanuit dat u uw postdoctorale studie accountancy met goed gevolg afsluit. Dan bent u officieel registeraccountant. Afhankelijk van uw ontwikkeling binnen de maatschap behoort daarna benoeming tot medewerker of vennoot tot de mogelijkheden.

Sollicitatie: U kunt uw sollicitatie of verzoek om nadere inlichtingen richten aan ons kantoor: t.a.v. de heer F.A. Slikker, Buitenveldertselaan 7, 1082 VA Amsterdam, tel.: 020-446881.

Dijker en Doornbos/accountants

Alkmaar Amersfoort Amsterdam Arnhem Bergen op Zoom Breda Doetinchem Eindhoven Emmen 's-Gravenhage Groningen Heerlen Helmond Hengelo(O) 's-Hertogenbosch Hilversum Leeuwarden Middelburg Nijmegen Roermond Roosendaal Rotterdam Tilburg Utrecht Zwolle Antwerpen Brussel Willemstad (Curaçao)

Internationaal **Binder Dijker Otte & Co.** : Amsterdam Brussel Dublin Hamburg Kopenhagen Lissabon Londen Luxemburg Madrid Milaan Oslo Parijs Stockholm Wenen Zürich en in diverse steden in andere werelddelen.

Een vijftig-urige werkweek

De afgelopen tijd zijn Rostra-redacteuren langs geweest bij diverse bedrijven en instellingen. Dit om daar te praten met net afgestudeerde economen, die zijn begonnen met werken. In deze Rostra volgt een verslag van ons gesprek met Carla Mahieu, werkzaam bij Shell Nederland Verkoop, en van ons gesprek met Louis Bienfait en Boy Salverda, beiden werkzaam bij Klynveld, Kraayenhof & Co.

Carla Mahieu: 'Op je motivatie wordt altijd gelet'

In 1984 studeerde Carla Mahieu af aan onze economische faculteit. Als bedrijfseconoom met als specialisatievakken 'Informatica' en 'Bedrijfsorganisatie en arbeidsverhoudingen'. Naast haar studie was zij enige tijd werkzaam als kandidaat-assistent bij vrouwenstudies, wat later niet onbelangrijk bleek te zijn. Haar scriptie schreef ze voor het vak van prof. Verburg. Momenteel werkt ze als personeelsplanner en -adviseur bij de verkooporganisatie van Shell in Nederland. Hierdoor is ze in staat om de positie van de net werkende econoom van twee kanten te zien. Carla Mahieu: 'Ik ben belast met onder andere werving en selectie van mensen, en met loopbaanplanning en begeleiding. Het komt neer op de hele dag gesprekken voeren en het lijkt nog maar heel weinig op studeren'.

beslist of je doorgaat voor een paneldiscussie. Zelf kwam ik terecht in twee panels. Die bestonden uit personeelsdirecteuren en personeelscoördinatoren. En die gingen met mij over personeelsaangelegenheden discussiëren. Ze kijken in zo'n gesprek met name in hoeverre je gemotiveerd bent. Op je motivatie wordt altijd gelet'.

'Zo'n gesprek is trouwens niet gemakkelijk. Ze vroegen mij iets over pensioenen. Nu wist ik daar praktisch niets van en dat zei ik ook. Maar zij bleven gewoon zitten wachten tot ik een verhaal begon af te steken en dat heb ik toen gedaan. Ook hadden we een discussie over arbeidsduurverkorting. Dat was, vermoed ik, om te kijken in hoeverre ik bij m'n mening bleef en om te kijken of ik die kon beargumenteren'.

Helikopterkwaliteit

Bij Shell is het niet mogelijk om te solliciteren naar een bepaalde functie, wel naar een bepaald functiegebied. Zo liet Carla Mahieu aan het begin van de procedure blijken vooral interesse te hebben voor personeelswerk en planning. Dit vloeide onder andere voort uit haar vakkenpakket op de universiteit. Uiteindelijk kwam ze inderdaad terecht in het personeelswerk. Ze kreeg een functie, die eigenlijk voor een ervaren werknemer was bedoeld, waardoor ze snel moest leren meedraaien. Na twee weken zat ze al min of meer de procedure uit te voeren, die ze zelf net doorlopen had. Over die procedure: 'Het is bij Shell zo, dat je een introductieprogramma volgt. Dit houdt in, dat je allerlei gesprekken voert, meestal met afdelingschefs en afdelingsdirecteuren. Die stellen zich voor, jij stelt je voor en zij vertellen, wat voor werk ze doen'.

'Je leert dan ook een aantal praktische dingen, die je behoort te weten en je wordt naar cursussen gestuurd. Die kunnen met het werk te maken hebben, maar dat hoeft niet persé. Ik ben naar een aardolie-cursus geweest om te weten te komen, wat het bedrijf nu eigenlijk precies doet. Die cursussen volg je onder werktijd'.

'Shell gaat er verder vanuit, dat je werk doet de beste manier is om te leren. Je hebt wel

Sollicitaties

Al tijdens haar studie begon ze met solliciteren. 'Ik ben bewust bij een aantal bedrijven gaan solliciteren, gewoon om te kijken, wat de verschillen waren en om te kijken, wat diverse bedrijven nu precies deden. De keuze viel op Shell vanwege de te verwachten afwisseling in het werk en de brede opleiding en oriëntatie, waar ik op zou kunnen rekenen'.

'Sollicitatieprocedures bij bedrijven lopen sterk uiteen. Bij het kleinste bedrijf waar ik solliciteerde kreeg ik de indruk, dat ze erg letten op 'hoe kijkt u nu als persoon tegen ons aan'. Persoonlijke relaties kregen erg veel nadruk. Bovendien was de invulling van functies erg persoonsgebonden. Meneer Jansen deed bepaalde dingen en die werden dan ook van zijn opvolger verwacht. Die nadruk op het persoonlijke is overigens wel te begrijpen. Als het niet botert tussen twee mensen, kun je in een kleine organisatie niet één van de twee wegpromoveren'.

'Ik heb Shell ook gekozen vanwege de originele sollicitatieprocedure. Bij de meeste bedrijven voer je een aantal oriënterende gesprekken en onderga je een psychologische test en dat geeft dan de doorslag. Bij Shell passeer je eerst een zogeheten 'recruiter'. Die ziet alle academici, die zich aanmelden via een open sollicitatie. Dan wordt er

Shell gebouw

een soort baas annex mentor, maar je wordt grotendeels gewoon in het diepe gegooid'. Voor het zover is, moet je eerst nog aangenomen worden. Daarbij zijn persoonlijke eigenschappen van groter belang dan kennis, wat voor de trouwe lezers van Rostra geen verrassing zal zijn (zie nr. 118). Carla Mahieu: 'Bij een academicus letten ze speciaal op analytisch vermogen. Tijdens zo'n paneldiscussie leggen ze je bijvoorbeeld een concreet probleem voor en dan moet je aangeven hoe je dat zou oplossen. Op realiteitszin wordt ook gelet. In hoeverre iemand met haalbare ideeën komt, wordt belangrijk gevonden. Aan de andere kant wordt er ook weer voorstellingsvermogen van je verwacht. Je moet eventueel met originele ideeën kunnen komen aanzetten. Dat soort kwaliteiten dienen met elkaar in evenwicht te zijn. Dit geldt eveneens voor 'teamgeest' en 'zelfstandig werken'. Of je leiding zou kunnen geven, daar wordt ook op gelet. En er wordt gekeken in welke mate je 'helikoperkwaliteit' bezit. Daar wordt mee bedoeld 'in staat zijn tot het overzien van het geheel'. Je mag je niet verliezen in details'.

'Mij hebben ze, denk ik, genomen, omdat ze me geschikt achtten voor personeelswerk. Het kandidaat-assistentschap, dat ik heb gedaan, zal ook wel een rol hebben gespeeld. Het gaat er vooral om of je iets zinnigs hebt gedaan naast je studie'.

Overgang

Studeren is in principe vrij relaxed. Echt hard werken hoeft je maar een paar weken per jaar. Bovendien kun je je tijd zo indelen als je zelf wilt. Je kunt je afvragen of gaan werken het definitieve einde inluidt van dit relatief aangename bestaan. Carla Mahieu: 'Een baan is compleet anders dan studeren en daardoor ook heel anders dan wat je zou kunnen verwachten. Dat komt in mijn geval ook vooral door de baan, die ik gekozen heb'.

'Wat ik een hele grote overgang vond, was dat ik heel weinig tijd over bleek te houden voor andere dingen. Je bent eigenlijk nooit klaar met je baan. Officieel werk ik veertig uur per week, maar m'n werk laat zich moeilijk inpassen in die veertig uur. Ik neem dan ook wel werk mee naar huis. En ik had verwacht 'weekend is weekend' als je werkt, maar dat is niet zo. Gemiddeld besteed ik toch wel zo'n vijftig uur per week aan m'n werk'.

'Het harde werken is trouwens niet zo'n probleem voor me. Ik vind m'n werk leuk en door mijn laatste tentamens zat ik toch al in een strak werkschema, zodat de overgang op dat punt niet erg groot was'.

Aansluiting

Wanneer je van de universiteit afkomt met een bul, dan word je geacht het één en ander te weten. Of die kennis je ook later van pas komt, is een tweede. In het geval van Carla Mahieu bleek daar in ieder geval vrijwel geen sprake van te zijn. 'De kennis, die ik heb opgedaan tijdens mijn studie, gebruik ik maar zeer sporadisch bij m'n werk. In die zin heb je dus niet echt iets aan je studie. Wel ben je door je studie vertrouwd geraakt met het begrippenapparaat, dat wordt gebruikt. En vroeger werd altijd tegen me gezegd: je leert

een bepaalde manier van denken. Nu geloof ik, dat dat inderdaad zo is'.

'Maar het is niet de theoretische kennis, waar je zwaar op leunt. Je kunt iets weten, je kunt weten, waar het staat, het gebruiken is echter

nog een vak apart. Het gaat uiteindelijk als je van de universiteit afkomt meer om je persoonlijke kwaliteiten en eigenschappen, dan om de kennis, die je bezit'.

Boy Salverda en Louis Bienfait: 'Investeren in de toekomst'

Het team van Klynveld, Kraaijenhof en Co (KKC) is in Amsterdam, één van de vijftientig vestigingsplaatsen, het afgelopen jaar versterkt met een econoom uit Groningen en één uit Amsterdam. De aan de U.v.A. afgestudeerde Louis Bienfait is er het langst in dienst; acht maanden geleden sloot hij zijn studie af en begon onmiddellijk aan een accountantsloopbaan. Hij studeerde af als bedrijfseconoom met het voor accountancy noodzakelijke vakkenpakket. Dit houdt in een specialisatie in Waarde en Winst en BIVIT en een aantal - negen, dus meer dan normaal - kleine vakken. Bienfait schreef geen scriptie maar deed de bedrijfskundige variant bij Van der Weel, wat inhield dat hij een project van drie maanden bij DAF-Trucks opzette. 'Daar heb je volgens mij meer aan dan aan het schrijven van een papieren verhaal waar toch niemand meer naar kijkt.' Hij is nu bedrijfskundig econoom, wat 'eigenlijk niet meer inhoudt, dan een interessante opening van je sollicitatiegesprek'. De twee maanden geleden in dienst getreden Boy Salverda liep hetzelfde studieprogramma aan de R.U.G. met een aantal extra vakken eraan toegevoegd, daar hij er pas een half jaar voor zijn afstuderen achter kwam, dat hij accountant wilde worden. Hij liep er een jaar vertraging door op. Beiden volgen op dit moment de accountantsopleiding.

Psychotest

De overgang van studie naar werken verliep voor zowel Bienfait als Salverda soepel. Het schrijven van een brief kort voor het afstuderen bleek aanleiding voor een oriënterend gesprek met de personeelschef van KKC, waarin van beide zijden informatie werd uitgewisseld. Bienfait: 'Het is een eerste kennismaking van het bedrijf met jou en omgekeerd. En net als dat jij wilt weten waar je terecht komt, willen zij een indruk van wie je bent'.

De tweede stap uit de sollicitatieprocedure was een psychologische test. Hierbij wordt er gekeken naar intelligentie, het vermogen onder stress te werken, cijfermatigheid, het vermogen meerdere gebieden tegelijk te overzien (helikoperkwaliteit) en de uitdrukingsvaardigheid. Salverda: 'Nou, je komt daar in Utrecht om één dag verhaaltjes te schrijven, sommetjes en intelligentietests te maken en verder heb je een aantal gesprekken en moet je bijvoorbeeld een brief schrijven. Zo plaatsen ze je onder meer in de rotsituatie van de man bij wie een klacht is binnengekomen en over wie de hele directie dreigt heen te lopen. En dan moet je een likbrief schrijven aan die klant om alles weer recht te praten. Bij één bepaalde toets krijg je vantevoren te horen dat je hem toch niet afkrijgt en dat je twintig minuten hebt om zoveel mogelijk opgaven op te lossen. En ik kreeg hem ook niet af. Op die manier testen ze, denk ik, of je stressbestendig bent of niet'. (Het kan wel binnen de tijd, red.)

Voor het al dan niet aangenomen worden bij KKC is de uitslag van de psychotest een be-

langrijk hulpmiddel. 'Als je voor je derde en laatste gesprek komt, weet je al dat het wel goed zit. In mijn geval sprak ik met de vennoot die zich bezig houdt met de begeleiding van economen en die krijgt vaak alleen de conclusie van het onderzoek te lezen. Maar die wist van personeelszaken dat het wel snor zit, als je uitgenodigd wordt voor een gesprek met hem. Hij heeft me toen wat zitten te vertellen over KKC en heeft me gevraagd naar mijn hobby's en interesses. Dit komt, geloof ik, doordat ze al heel wat jaren met die psychologische test werken en ze er altijd goede resultaten mee geboekt hebben. Het is ook een gerenommeerd bureau dat deze tests afneemt. Het gaat eigenlijk net als bij chirurgen. Die testen ze één keer en dat is bepalend voor het al dan niet toegelaten worden tot die opleiding'.

De grootste Nederlandse

Op de vraag waarom ze juist bij Klynveld gesolliciteerd hebben en niet bij een andere maatschap, geven Bienfait en Salverda een eenstemmig antwoord: 'We hebben gekozen voor het kantoor met de beste naam, de grootste klanten en de grootste omvang. Tenminste voorzover het de Nederlandse kantoren betreft'. Salverda vindt dit een arbitrair punt: 'Iemand die bij Moret en Limperg werkt zal je een soortgelijk antwoord geven, met dit verschil dat wij inderdaad de grootste zijn. Maar Moret en Limperg is een goede tweede'. In ieder geval willen geen van beiden bij een Amerikaanse maatschap werken, al 'is het aanvangssalaris vaak hoger en betalen ze er een hoge kilometervergoeding. Na

twee jaar hebben die jongens allemaal een nieuwe auto onder hun kont en vaak nog een dikke BMW ook. Maar dat is kijken naar de korte termijn. Bij een Nederlands kantoor zijn de toekomstperspectieven veel beter'.

Salverda: 'Als ik een paar van die jongens in de kroeg tegenkom, zijn ze lyrisch, beginnen ze me gelijk voor te rekenen hoeveel hun kilometervergoeding per jaar wel niet is. Dat is dan achteventig cent maal zeventigduizend, maar ze zitten daar per dag wel twee uur voor in de auto te stressen. En die tijd investeer ik in dit stadium van mijn carrière liever in mijn studie'.

Bienfait: 'Wij maken gemiddeld zo'n tienduizend kilometer zakelijk per jaar, maar Klynveld heeft dan ook vijftienvestigingsplaatsen over heel Nederland verspreid, terwijl Amerikanen er gemiddeld drie hebben. Bovendien is het zo dat Amerikaanse vestigingen slechts kleine poten van het grote geheel zijn, ver weg van de top, en ze zien liever niet dat een Nederlander vennoot wordt. Of ze hebben hele jonge vennoten en die gaan nog lang mee. Daar zit geen toekomst in. En je wilt toch proberen om vennoot te worden later'.

Twee avonden en een middag

Naast het werk moet er om accountant te worden ook nog gestudeerd worden. Dit gebeurt in de vrije tijd met dien verstande dat de vrijdag gereserveerd is voor het lopen van colleges. Op die dag is het verplicht de opgaven van de afgelopen week in te leveren, dat zijn er meestal één à twee per week, waaraan je per stuk ongeveer drie uur kwijt bent. Dit betekent dat er ook in de avonden stevig moeten worden doorgewerkt. Bienfait: 'Je bent aan je studie ongeveer twee avonden en een middag of een ochtend in het weekend kwijt. Dit wordt vaak gespreid over de week, want als je 's avonds thuis komt en je hebt acht uur gewerkt dan heb je niet al tijd zin om drie uur achter je boeken te zitten. Maar als er examens zijn, neem ik altijd een week vrij, anders is het niet te doen. Daarnaast neem ik ook wel eens werk mee naar huis, want als je chef aan je vraagt of je iets even wilt afmaken zeg je niet gauw nee. In het begin kun je dat nog wel van je afhouden,

maar op een gegeven moment moet je wel. Ik heb het nu ook razenddruk. Ik moet morgen op twee afspraken tegelijk zijn en overmorgen ook. Maar dat gaat niet en dus verdeel ik mijn tijd en probeer allebei de klanten naar tevredenheid te helpen. En misschien doe je daarbij soms wat tekort. Ik heb ook sinds mijn afstuderen geen paperback meer gelezen, want je moet ook je literatuur bijhouden en dat is toch gauw honderd bladzijden in een week. Dus je zit je wel suf te leren'.

Salverda: 'Dat klopt. Je komt thuis om zes uur, bent om tien voor zes even vlug langs de bakker gelopen, je eet wat, kijkt naar het journaal en duikt achter de boeken. Nu gebeurt dit niet elke avond, maar wel drie à vier avonden in de week. Dus je moet een flinke dosis doorzettingsvermogen hebben om de studie af te ronden. Ik heb hier in Amsterdam ook een paar afgestudeerde vrienden zitten en die vind je elke avond als het mooi weer is op het Leidseplein achter een pilsje. Nou trekken wij de koeling ook wel eens open, maar dan pas om tien uur'.

Op maat

De aansluiting tussen studie en werk is in de accountancy uitstekend. Wanneer we ernaar vragen is Slaverda's eerste reactie 'volledig'. Bienfait vult dit aan: 'Je kunt zelfs zeggen dat de accountantsstudie zo concreet is, dat het eigenlijk een beroepsopleiding is, maar dan op universitair niveau. Zoiets als een tandarts die in zijn laatste jaar nog een tandartsexamen moet doen. Je moet alleen nog routine ontwikkelen. Je krijgt als je begint bij KKC ook een rante kennismakingscursus van vier weken en daar herhalen ze wat je in de eerste paar maanden nodig hebt, plus dat je in de praktijk in het eerste jaar bijna je hele doctoraal overdoet. Dit houdt niet in dat je continu alle boeken erbij zit te pakken, maar wel dat je heel vaak even bij jezelf zit te denken van, ojee, ik wist het wel, maar waar staat het nu ook alweer'.

Toch is economische kennis niet voor elke activiteit noodzakelijk; Salverda: 'Laten we nou eerlijk zijn, er zijn soms dingen als die stapels facturen, waarvan je zegt, daar heb ik niet vijf jaar voor hoeven studeren. Het stomme werk. En dat is niet leuk. Maar het moet gebeuren, je moet het als econoom een keer gedaan hebben. Je moet weten als je dat later door iemand anders laat doen, dat je na drie uur sterretjes voor je ogen krijgt'.

Bienfait: 'Het is het idee. Je komt steeds hoger, de volgende stap van ons is dat je controleleider wordt. En dan heb je verschillende assistenten onder je en die moet je aan het werk houden. Als ze met vragen komen moet je daar het antwoord op weten en daarvoor moet je het een keer gedaan hebben'.

Dit managementaspect blijkt nu al om de hoek te komen kijken. Bienfait heeft op dit moment één seniorassistent onder zich: 'In de praktijk vraag ik aan hem hoe het moet omdat hij ervaring heeft en ik niet. Ik ben niet iemand die formeel zegt van, jongen, ik ben hoger en je zegt u tegen mij. Je verdeelt samen de taken en zorgt dat je allebei wat rotklussen krijgt en dat hij de klussen krijgt die ik al heb gehad of die ik echt te vervelend vind

om te doen. Maar zo gaat het ook als ik met iemand boven mij zit.

Tot slot geeft Bienfait nog een voorbeeld van wat hij de laatste tijd aan advieswerk heeft gedaan. 'Een stom voorbeeld is een klant die telkens als hij een rekeningoverzicht kreeg van de bank, zijn bijlagen weggooide want dat was zo lastig bewaren. En dan kunnen wij niet meer zien of de GAK bijdrage wel is afgedragen, het geëikte fraudevraagstuk. Als je dat ziet moet je ingrijpen, vragen, waarom doet u dat, waarom bergt u ze niet keurig op. Want je kunt niet alleen als accountant niet meer controleren, hij kan zelf ook niet zien waar zijn geld naar toe is gegaan.

RM, MK

Doe mee aan het lezers - onderzoek

vervolg van 9 (Open Podium)

politiek van PvdA en VVD.

De gestelde vragen brengen me bij de Rostramoraal van dit verhaal. Aan de aangesneden kwestie zitten leuke wetenschappelijke problemen vast:

1. Een economisch-historisch probleem: heeft de hiërarchische bedrijfsstructuur haar langste tijd gehad? (Williamson)
2. Een ideologieprobleem: hoe beoordelen we vermogensspreiding in termen van efficiëntie en billijkheid? (Brittan)
3. Een analytisch probleem: hoe kunnen nieuwe organisatievormen volledige werkgelegenheid, dynamische efficiëntie en loonflexibiliteit gelijktijdig dichterbij brengen? (Meade, Weitzman)
4. Een welvaarts theoretisch probleem: welke invloed oefenen gegeven eigendomsrechten uit op preferenties en waarden van werknemers? (Elster, Weizsäcker). Krijgt de werknemer van vermogensbeitz een vals bewustzijn of komt hij daarvan juist los?

Stof genoeg, dunkt me, voor werkstukken en scripties in het vak Welvaartstheorie, economische orde en economische politiek. Ik houd mij aanbevolen.

Jos de Beus

Boy Salverda

TJEERD BORSTLAP EN HUUB ARENDSE VAN PEAT MARWICK NEDERLAND HEBBEN NAUWELIJKS TIJD VOOR 'N VRIENDIN, MAAR WETEN ALLES OVER BUITENLANDSE DOCHTERS.

Tjeerd Borstlap (28) en Huub Arendse (26) hebben geen tijd te verliezen. Willen zij hun toekomstplannen waarmaken, dan is haastige spoed geboden. Dat daarbij – meer nog dan ambitie, ijver en talent – het werkmilieu dé succesbepalende factor is, lijdt geen twijfel. Met name uit de prestaties van Tjeerd en Huub blijkt hoe stimulerend zo'n werkmilieu kan zijn.

Nauwelijks vier jaar geleden begonnen bij Peat Marwick Nederland, behoren beiden nu al tot de all-rounders in hun vakgebied. Waarbij hun klantenpakket menig buitenlands contact vereist. Kortom, mochten Tjeerd en Huub bij Peat Marwick Nederland soms wat vrije tijd tekort komen, ontplooiingsmogelijkheden zeker niet.

Wij vertellen u dit allemaal, omdat wij op dit moment graag kennis willen maken met jonge mensen van hetzelfde kaliber als Tjeerd en Huub.

Al het volgende is dus uitsluitend bestemd voor het top-talent onder de HEAO-ers en BEDRIJFSECONOMEN, die binnen 4 jaar hun kwalificatie tot register-accountant behalen. Alle anderen mogen wel meelesen, maar liever niet solliciteren.

Peat Marwick Nederland is een ambitieuze maatschap van register-accountants met vestigingen in Amsterdam, Arnhem en Den Haag, die deel uitmaakt van een wereldwijde organisatie. Het succes van onze company danken wij in hoge mate aan 190 medewerkers, die net zo hard willen doorgroeien als wijzelf.

Daar stellen wij heel veel tegenover.

Zo bieden wij – voor het soort mensen, dat wij zoeken althans – alle voordelen van een carrièregerichte organisatie. Waarbij niet alleen de financiële kant het werken bij Peat Marwick Nederland zo aantrekkelijk maakt. In de groei en ontwikkeling van onze mensen investeren wij vele trainingsprogramma's per jaar. Ook in het buitenland. Doorbetaald studieverlof hoort daarbij.

En – belangrijker wellicht – een zorgvuldige carrièrebegeleiding vanaf de start. Niet uit betutteling, maar om ervoor te zorgen, dat men binnen onze organisatie volledig tot zijn recht komt.

Daarmee bedoelen we praktijkervaring op doen in een zo breed mogelijk perspectief. Dus ook, voor wie z'n carrière internationaal reliëf wil geven. Niet in de laatste plaats vanwege onze hoogst veeleisende en multinationale klantenkring. Ter afsluiting van de balans nog even dit: Voor wie dat waard is (M/V) bieden wij een salaris – of liever gezegd een honorarium – dat ruimschoots met elk ander aanbod kan wedijveren.

De talentvolle jonge mensen, die hun begaafdheden niet ondergeschikt willen maken aan hun werkmilieu, weten dus nu wat hen te doen staat. En beslissen niet voordat zij hebben gepraat met Peat Marwick Nederland. Bel voor een afspraak en vraag naar mevrouw G. Bots. Tel. (070)-47 25 11

Peat Marwick Nederland, een maatschap van register-accountants en organisatie-adviseurs, verleent diensten op het gebied van accountancy, bedrijfsorganisatie en aanverwante terreinen.

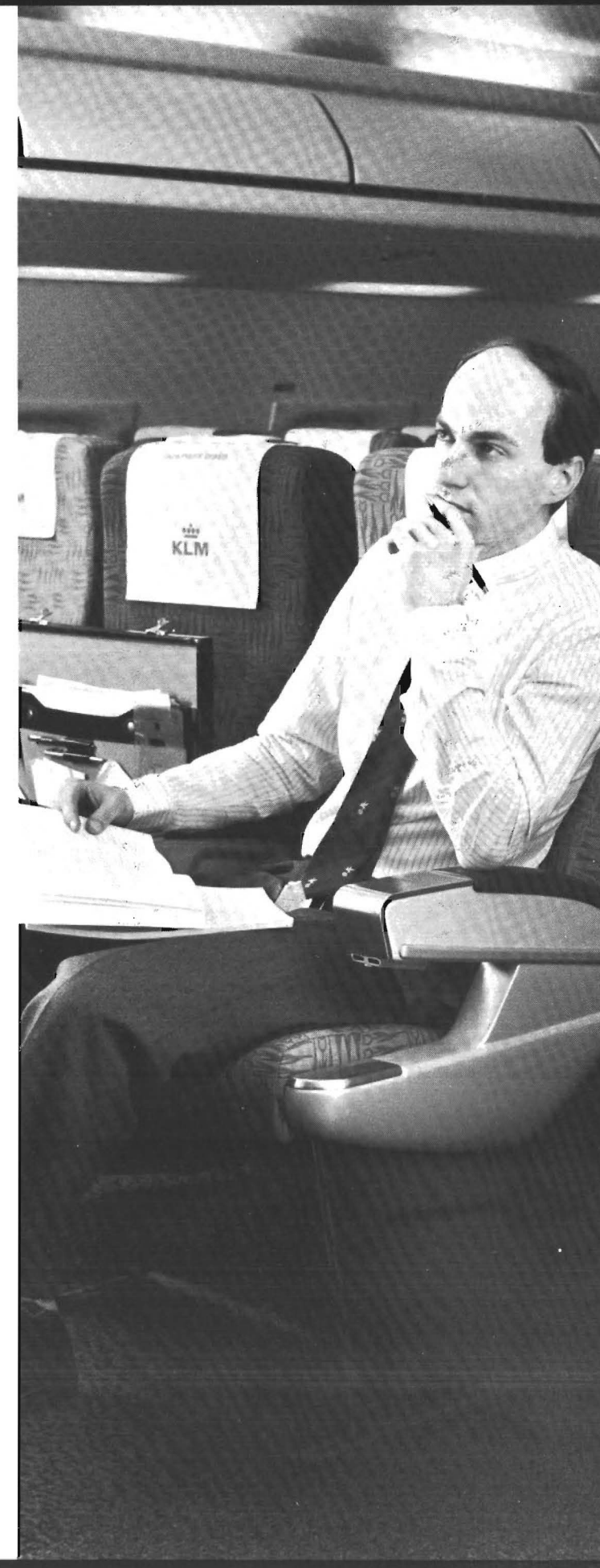
Peat Marwick Nederland maakt deel uit van Peat Marwick International. Met 28.000 medewerkers en ruim 300 vestigingen in 94 landen is Peat Marwick International een van de meest toonaangevende organisaties op haar gebied.

Peat Marwick Nederland biedt medewerkers een professioneel werkklimaat, een gedegen loopbaanbegeleiding en goede salarissen en secundaire voorzieningen.

 **PEAT MARWICK
NEDERLAND**

Accountants

Laan van Nieuw Oost Indië 127, 2593 BM Den Haag;
Herengracht 566, 1017 CH Amsterdam;
Eusebiusbuitensingel 3, 6828 HS Arnhem.

No Pasaran!

Vakantie in Nicaragua*

Al op de lagere school riep een missionaris grote belangstelling bij mij op voor de arme landen en die belangstelling raakte ik niet meer kwijt. Zo'n acht jaar geleden sloot ik mijn studie economie aan de U.v.A. af met een scriptie voor professor Zimmermann, en ook in mijn huidige werk op een onderzoek-afdeling van één van de grote Nederlandse banken heb ik veel met ontwikkelingslanden te maken. Reden genoeg dus om eens tijdens een vakantie een arm land van dichtbij te gaan bekijken. De keus viel op Nicaragua.

Na ruim dertien uur vliegen en een kort bezoekje aan de Cubaanse luchthaven, kwamen mijn vrouw en ik op het vliegveld Augusto Cesar Sandino bij Managua aan. Ons vaste logeeraadres in Managua werd Hospedaje Meza; we zouden ons er later heerlijk thuis gaan voelen, maar bij aankomst dacht ik: 'even doorbijten, kan wel voor een nachtje'. Rondom een binnenplaatsje lagen de schuurtjes waarin we sliepen, gebouwd van sloophout en golfplaten, geen ramen, wel veel spleten waar de wind lekker doorwaaid: echt 'derde wereld'.

Voor het slapen wilden we even iets drinken: onze eerste ervaring met de schaarste. De eerste drie cafés bleken uitverkocht. Door hamsteren is in het hele land een groot gebrek aan flesjes ontstaan: straatverkopers, caféhouders en partikulieren houden allemaal zoveel mogelijk flesjes vast; nergens kun je een vol flesje kopen zonder een leeg flesje in te leveren. Lastig in een tropisch land! Wel wordt frisdrank vaak in een dichtgebonden plastic boterhammenzakje verkocht, dat je dan uit een klein gaatje leeg kunt sabbelen. Mineraalwater en thee zijn vrijwel onbekend, maar Amerikaanse cola en surrogaat-koffie kun je meestal wel krijgen. In een land waar koffie en katoen worden verbouwd, drinken de mensen surrogaat-koffie en dragen ze ondanks de hitte nylon kleding. Dat is de logica van de internationale arbeidsverdeling.

'Koninginnedag' in Managua

Op 10 januari werd Daniël Ortega als president beëdigd. Vroeg in de morgen gingen de meeste Amerikanen uit de hospedaje naar de wekelijkse demonstratie bij de Amerikaanse ambassade. Het Plein van de Revolutie was het centrum van de gebeurtenissen; er waren tienduizenden mensen en er was een echte koninginnedag/raketendemonstratie-sfeer. Een enorm muziekfeest duurde voort tot diep in de nacht.

Het stadsbeeld van Managua is heel opmerkelijk: als gevolg van een aardbeving in 1972 zijn er enorme open plekken en heeft de stad geen echt centrum meer; markten en regeringsgebouwen liggen over de hele stad verspreid. De huizen lijken snel in elkaar getimmerd; overal lopen kippen rond en er is weinig verkeer.

De mensen in Nicaragua zijn heerlijk rustig, ze worden nooit agressief of vervelend. Ze zijn mooi, open en eerlijk, ze houden van

praten en lachen heel veel. Wel merk je het vroegere gebrek aan onderwijs: ze lezen langzaam, lijken inefficiënt te werken en kunnen absoluut niet rekenen: bij hospedaje Meza hebben we bij voorbeeld ondanks al onze protesten één nacht te weinig betaald. Sinds de revolutie weten de armen dat alles nu om hèn draait, zij stralen een groot gevoel van waardigheid uit. Van kriminaliteit en bedelarij is vrijwel niets te merken.

Veel Nicaraguaanse vrouwen hebben wel kinderen, maar geen man, en in zo'n arm land is een dubbele taak ongetwijfeld nog eens extra zwaar. Het is ook een echte macho-maatschappij: toen ik eens samen met mijn vrouw de was deed, leidde dat tot grote hilariteit!

Communistisch?

Op een keer kreeg ik een glaasje echte Russische wodka van enkele mannen aangeboden. Eén van hen heette Socrates; hij noemde zichzelf ekonoom en zijn werk was het beheeren van het familie-kapitaal. Daarbij had hij van de revolutie weinig last. Dat kan dus blijkbare in een 'communistisch' land. Wel had hij bekenden die gesneuveld waren en verlangde hij hartstochtelijk naar de vrede.

Zijn vriend was soldaat. Trots liet hij zijn litten zien. Op weg naar huis op de open achterbak van een auto zongen we samen 'No Pasaran!'

In onze hospedaje in Managua maakten we kennis met veel Amerikanen, Duitsers en ook Hollanders. Sommigen waren 'trekkers', lui die maandenlang half Latijns Amerika doorreizen. De meesten waren echter 'internationalistas', die bewust naar Nicaragua kwamen om te helpen met de koffie-oogst, om boerderijen te bouwen, om in een fabriek te werken e.d. Ook waren er enkele journalisten. Eén van hen moest namens de Utrechtse stedenband US\$ 10.000 overhandigen aan de burgemeester van Leon.

Veel mensen waren enthousiast en met veel doorzettingsvermogen bezig om in de traag en gebrekkig functionerende economie op den duur toch resultaat te boeken. Zo ook Mark, een kennis die als andragoog aan de Katholieke Universiteit van Managua verbonden is. Hij had pas na maanden een eigen bureau gekregen, maar nog geen kasten voor de documentatie; gebrek aan literatuur, gebrek aan stencils en papier, gebrek aan al-

*Dit is een samenvatting van een verslag, dat op aanvraag verkrijgbaar is.

les. Maar hij liet zich niet ontmoedigen: het was een echt inspirerende ontmoeting.

Het Rijk van Het Kwaad

In onze vele contacten, zowel met Nicaraguënen als met buitenlanders, hebben we heel veel over de politiek gepraat.

Volgens sommigen in de V.S. en in Europa, zou de Sandinistische regering het land binnen de invloedssfeer van de Sovjet-Unie willen brengen en er een goddeloze communistische dictatuur willen vestigen. Na meer dan vijf jaar zijn echter nog steeds alleen de meest cruciale onderdelen van de economie genationaliseerd en zijn de landbouw en de industrie nog grotendeels in particuliere handen, waarmee de situatie in dit opzicht niet verschilt van die in de meeste andere ontwikkelingslanden. En hoewel de Paus zijn bezwaren houdt, zijn niet minder dan vier ministers van de huidige regering priesters. En de krant van de oppositie benut de vrijheid om dagelijks extreem anti-regeringsgezinde standpunten te propageren op een manier die in weinig andere ontwikkelingslanden mogelijk is. Dat president Reagan de terroristische aanvallen door de contra's blijft steunen en deze mensen zelfs vrijheidsstrijders noemt, is voor mij dan ook volstrekt onbegrijpelijk.

Ons is gebleken dat de bevolking zelf er duidelijk anders over denkt, hoewel er veel wordt geklaagd over de slechte economische situatie. Zo ook door een marktkoopvrouw, die daar echter met veel trots bij vertelde dat haar kinderen van 5 en 7 jaar dankzij het verbeterde onderwijs al konden lezen. Toch zullen steeds meer mensen zich op de lange duur tegen de regering keren als er geen eind aan de oorlog komt, want de oorlog eist een zware tol. Naast de hoge defensielasten worden de deviezeninkomsten ernstig aangetast omdat de belangrijkste koffie-plantages binnen het strijdgebied liggen. Bovendien eist de oorlog veel slachtoffers; van verschillende kanten is ons verteld dat de oorlog veel bloediger verloopt dan in de kranten te lezen staat. Van Amerikaanse zijde wordt over het geweld gezweven omdat het Congres anders wellicht geen nieuw geld aan de contra's ter beschikking zal stellen, terwijl anderzijds de Sandinisten geen paniek willen in het strijdgebied en de weerstand tegen de nieuw ingestelde dienstplicht niet nog groter willen laten worden dan die toch al is.

Zolang de Amerikaanse hulp niet definitief wordt gestopt zal de oorlog voortduren, want de contra's kunnen zich altijd weer veilig terugtrekken op één van de acht Amerikaanse militaire bases over de grens in Honduras, om van daaruit later opnieuw vijandelijke acties te ondernemen; en voor dat werk zullen altijd wel weer ergens nieuwe avonturiers gevonden kunnen worden...

Te lange benen voor de bus

Reizen per openbaar vervoer is een hele belevenis in Nicaragua. Eén keer maakten we een hele mooie reis boven op een platte, open goederenwagon; de afstand van 110 km werd in ruim 4 uur afgelegd; de prijs: 60 cent!

Een andere keer hadden we ons na 2 uur wachten in de brandende zon eindelijk een bus weten binnen te dringen, toen we er door de conducteur weer uitgezet werden: de bus was zó laag dat ik niet rechtop kon staan, en

knielend nam ik te veel ruimte in: moesten we de volgende bus maar nemen, die zou wat hoger zijn.

Er staat eigenlijk altijd een lange rij mensen bij de bus te wachten en om erin te komen moet je enorm duwen en dringen. Maar daar staat wel iets tegenover: dankzij de lage prijzen is het reizen voor bijna iedereen mogelijk. Ook andere basisbehoeften als zeep, rijst olie en bruine bonen, maar ook onderwijs en gezondheidszorg zijn goedkoop of gratis, maar luxe artikelen zijn heel duur: grammofoonplaten en bandjes kosten bijvoorbeeld meer dan f 100,- en auto-onderdelen zijn helemaal onbetaalbaar, doordat vanwege het deviezentekort zeer strenge importrestricties worden gehanteerd.

In de op één na grootste stad van het land, Leon, konden we slechts bij één bank geld wisselen, tegen de officiële koers van 10 cordoba per dollar. Bij het hoofdkantoor van dezelfde bank in Managua kregen we 25 cordoba per dollar en in een speciaal wisselkantoorje in Managua bleek de koers 50 cordoba per dollar, maar dat laatste ging zonder paspoort en formulieren. Op de zwarte markt-slechts twee maal hebben vreemden ons erover aangesproken - werd 300 à 500 cordoba per dollar aangeboden. De zwarte markt is vooral het gevolg van de invoerbepalingen, die als neven-effekt een in dollars opererende markt in smokkelwaren doen ontstaan.

Wie van de zwarte markt gebruik maakt, kan bij voorbeeld voor 10 cent op een terrasje een kopje koffie drinken of voor enkele guldens een uitgebreid diner laten aanrukken. Velen deden het, vooral Amerikaanse trekkers, en daar werd ik behoorlijk onpasselijk van. Zo kan de rijke westerling naar goed koloniaal gebruik op kosten van een arm volk eens fijn de beest uithangen.

Burocrafie

Als de valutamarkt al zo slecht georganiseerd is, hoe zal het dan gaan met veel ingewikkeldere zaken als bij voorbeeld de belastingheffing of het agrarisch krediet? Toen we zelf een permiso wilden hebben om een mooi eiland in de Caraïbische Zee te bezoeken, heb-

ben we een dag lang in rijen gestaan zonder een definitief ja of nee te krijgen. Vanwege de traditionele hiërarchie zijn de mensen achter de balie bang om iets verkeerd te zeggen en bovendien weten ze overal veel te weinig van. Onderontwikkeling is niet alleen een kwestie van gebrek aan kennis en kapitaal, het is óók gebrek aan informatie, organisatie en infrastructuur, en alles grijpt in elkaar.

Na een maand gingen we met veel tegenzin en stapels brieven die we van de Nederlandse kolonie in Managua hadden meegekregen, weer terug naar ons koude, rijke vaderland, waar de mensen altijd maar lijken te klagen.

Theo Dopper

Bevolking: 3 miljoen inwoners
Bevolkingsgroei: 3% per jaar
Inkomen per hoofd: \$800
Oppervlakte: ruim 4x Nederland

Belangrijkste exportmarkten (1983):
EEG: \$115 miljoen
Japan: \$74 miljoen
V.S.: \$65 miljoen
Comecon: \$43 miljoen

Totale buitenlandse schuld: \$3500 miljoen
Export goederen en diensten 1983: \$452 miljoen

Samenstelling van de export (1983):
koffie 36%
katoen 25%
vlees 9%
bananen

	1978	1983
Export(milj.\$)	646	411
Import	553	761
Handelsbalans	+93	-350

Voor meer informatie:
Nicaragua Komitee Nederland
Postbus 13005
3507 LA Utrecht
030-718163

'Tante Hanny vertelt'

Kerel, koters en carrière? 2

'Tante Hanny vertelt' was lang geleden een radioprogramma van de KRO voor peuters en kleuters. Het werd uitgezonden in de tijd dat het gezin nog de hoeksteen van de samenleving was, veel getrouwde vrouwen geen betaalde baan en zeker geen ambities hadden c.q. mochten hebben. Maar werken deden ze toen ook al: als moeder en/of huisvrouw.

Nog steeds is in Nederland het aantal vrouwen dat een betaalde baan heeft of wil hebben (= ingeschreven bij het arbeidsburo, ik laat verborgen werkloosheid onder vrouwen buiten beschouwing) laag. Met de ministers Ruding, Brink- en Deetman zal dit, als het aan hun ligt, weinig veranderen: tweeverdieners, beperking en duurder worden van kinderopvang, nieuwe studiefinanciering, kortom de hoeksteen wordt opnieuw gebakken. Maar ook dit jaar gingen er weer meer vrouwen naar de universiteit, zelfs zoveel dat ze nu in de meerderheid zijn. Bij ekonomie zijn dit jaar ook meer vrouwen; maar of zij, wanneer zij hun bul binnenhebben ook net zover komen als hun manlijke kollega's?

Afgelopen maand verscheen er bij Elsevier het boek 'de ambitieuze vrouw' van Hanny van den Horst, als ik de covertekst moet geloven een boek over hoe vrouwen de top kunnen bereiken, door een aantal gedragsregels te volgen.

Tante Hanny vertelt

Het boek van Hanny van den Horst haakt in op de trend die er op het ogenblik bestaat ten aanzien van carrièrevrouwen. Zoals ik afgelopen maand in Rostra konstateerde: carrièrevrouwen zijn 'in'. Hanny van den Horst was zelf jarenlang hoofdredaktrice van het vrouwenweekblad 'Margriet' en sinds een paar jaar is zij lid van de directie van de Geïllustreerde Pers. Een ambitieuze vrouw? Valt een beetje tegen, - of mee voor diegenen die nog niet gewend zijn aan prestatiedrang bij vrouwen - zij vertelt in haar boek dat zij haar aanstelling als hoofdredaktrice van Margriet aksepteerde met de woorden: 'dat moet dan maar'. Hoe ze in de directie van de G.P. is terechtgekomen wordt niet duidelijk; toch een bepaald gêne voor haar eigen ambitie?

Margriet

Het boek geeft op het eerste gezicht de indruk van een veredelde 'Margriet'; luchtige toon, relaties, sex, gezin en kleding verpakt in aardige anekdotes passeren de revu. Maar bij nadere bestudering moet ik bekennen dat van den Horst het grondig heeft aangepakt; in zeven hoofdstukken komen de grootste struikelblokken voor een ambitieuze vrouw aan de orde.

Een van de struikelblokken kan, wat van den Horst noemt de man-vrouw relatie zijn, zij zegt dat in deze relaties, ook op zakelijk nivo, erotiek een rol speelt. (Ze gaat eraan voorbij dat er ook erotiek kan zijn binnen een man-man of een vrouw-vrouw relatie, homoseksuele mensen zijn waarschijnlijk nog een taboe in het bedrijfsleven. De aantrekkingskracht

die heteroseksuele mannen en vrouwen op elkaar uitoefenen kan situaties doen ontstaan waarbij voor vrouwen tamelijk moeilijk grenzen te trekken zijn. Hoe ga je kollegiaal met je manlijke kollega's om zonder de zakelijke relatie te verstoren. Wat doe je als de verliefdheid toch toeslaat? In dit laatste geval is het maar beter op te stappen volgens van den Horst.

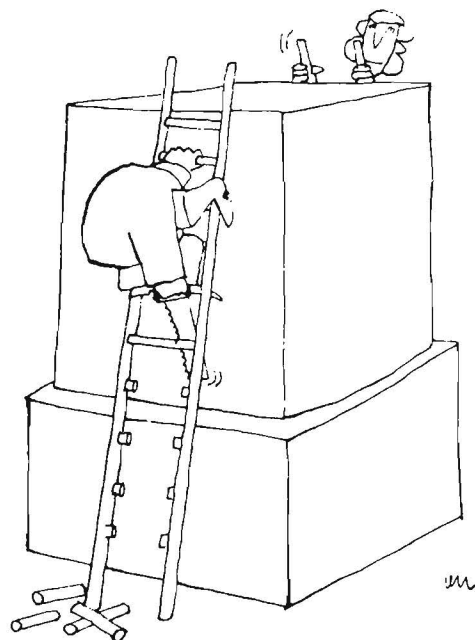
Dat een kameraadschappelijke band tussen twee topmensen, waarvan de één een vrouw is sowieso een roddel en problemen geeft wordt duidelijk in het inmiddels overbekende verhaal van Mary Cunningham, ook Hanny van den Horst gebruikt het als een waarschuwing:

'Mary Cunningham studeerde als zeventwintigjarige magna cum laude af aan de Harvard Business School, kreeg 32 topbanen aangeboden, koos daaruit een functie die haar de rechterhand zou maken van William Agee, de toenmalige president-directeur van het Bendix-concern. Maar de mededirecteuren van Agee pikten deze benoeming van de jonge blom als vice-president niet en begonnen de roddelcampagne met als hoofdt thema dat Cunningham haar benoeming te danken zou hebben aan een nummertje met meneer Agee. Het einde laat zich makkelijk raden: Agee en Cunningham weg bij Bendix, vrijwillig, maar toch. Mary Cunningham heeft nu een andere topfunctie want ze is gewoon goed, vult van den Horst naar mijn idee ten overvloede aan. Zouden de mensen die dit soort praatjes geloven, überhaupt aannemen dat vrouwen door hun intelligentie en capaciteiten kunnen opklimmen 'to the top'.

Kroost

Zoals bijna alle werkende moeders heeft ook Hanny van den Horst af moeten rekenen met het schuldgevoel dat ze te weinig aandacht besteedde aan haar gezin. Vooral de omgeving, moeders, buurvrouw en vriendinnen hebben er een handje van zo'n schuldgevoel nog eens goed in te wrijven. Vrouwen moeten in de eerste plaats hun levensvervulling zien in hun rol als echtgenote en moeder, zo vinden nog een heleboel mensen. Als werkende vrouw wordt je gepasseerd voor een betere functie omdat je, volgens anderen, als je nog geen kinderen hebt je die binnenkort wel zou willen of als je al moeder bent je je niet honderd procent kunt inzetten omdat er kinderen zijn die op cruciale momenten van je werk, je aandacht kunnen vragen.

In de ons omringende landen zijn er meer mogelijkheden voor werkende moeders; betere kinderopvang, lang zwangerschapsver-

lof, maar of dat helpt bij een carrière dat is nog maar de vraag. Het komt steeds vaker voor dat vrouwen hun carrière voor het moederschap laten gaan. Persoonlijk ben ik van mening dat in de huidige maatschappijstructuur kinderen en carrière onverenigbaar zijn, tenzij je een partner hebt die zijn/haar steentje wil bijdragen.

Netwerk

Het vrouwennetwerk is een stichting (opgericht 14 februari 1980) die als doelstelling heeft: 'het ondersteunen van vrouwen in leidinggevende en staffuncties in de werksituatie, het stimuleren van de doorstroming van vrouwen naar dergelijke functies, het verbeteren van de arbeidspositie van vrouwen in het algemeen, teneinde de emancipatie te bevorderen'.

Een hele mondvol voor het omschrijven van één ding, namelijk dat vrouwen op hun werk evenveel kansen krijgen als hun manlijke kollega's. Ik vind het daarom een goed idee van Hanny van den Horst om na al haar persoonlijke raadgevingen als appendix de adressen van 'het vrouwennetwerk' op te nemen.

Het boek van Hanny van den Horst is een aardig boek om op een regenachtige zondagmiddag te lezen, haar tips en raadgevingen kunnen misschien van pas komen maar zullen niet kunnen voorkomen dat de weg naar de top voor iedereen gepaard gaat met vallen en opstaan, op dit moment voor vrouwen wat vaker, maar wie weet?

MJG

De stijl van de leider

In het met 900 mensen volgepropte jaarbeurscongrescentrum te Utrecht vond dinsdag 23 april jongstleden het jaarcongres van het Nederlands Centrum voor Directeuren en Commissarissen (NCD) plaats. Dit congres werd in samenwerking met het NRC-Handelsblad georganiseerd en had als thema de stijl van de leider meegekregen, dit als follow up van het thema 't jaar daarvoor: Directeur, een vak met toekomst? Een verslag van een zeer boeiende middag.

Het congres werd ingeleid door de heer Christern, die dezelfde morgen de plaats van de heer Voordijk als voorzitter van het NCD had ingenomen. Deze inleiding werd in het programma aangekondigd als jaarrede, een mijns inziens groot woord voor hetgeen werd voorgeschoteld. Gelukkig duurde dit niets-zeggende verhaaltje slechts één kwartier.

Spontaan

Hierna was 't de beurt aan de heren van Dijk en Kamp (redacteurs van het NRC-Handelsblad en schrijvers van de interview-cyclus de stijl van de leider) om gedurende dertig minuten de minister van verkeer en waterstaat mw. drs. N. Smit-Kroes, te interviewen.

De eerste vraag was er een waar het die middag in feite om draaide: 'Kunt u me schetsen over welke eigenschappen een leider, en dus ook een politiek leider als u, anno 1985 moet beschikken?' Smit-Kroes: 'Het belangrijkste is eerlijkheid, dat je plezier hebt in je werk en dat je erachter staat. Daarnaast zijn doorzettingsvermogen en een olifantshuid vereist en je moet niet gauw uit 't veld geslagen zijn'. In het verdere verloop van het vraaggesprek kwamen zaken als de Nederlandse wegen, de dijken en 't personenvervoer aan de orde waarbij de nadruk op haar aanpak daarin werd gelegd. Getuige haar antwoorden kan ons aller Neelie enige spontaniteit niet worden ontegd. Aan het beain van de kabinetsperiode had zij als hoge prioriteiten, dat er meer continuïteit in de Nederlandse wegen moest worden gebracht en de dijken lagen haar ook na aan het hart. Toen zij niet genoeg geld kreeg van Ruding om de dijken te verhogen nam zij hem mee op een vliegtochtje om hem van de noodzaak daarvan te overtuigen. 'Maar dat lukt bij Onno Ruding maar één keer, dat lukt natuurlijk geen tweede keer. Als kind haatte ik het al iets te moeten doen zonder dat mij verteld werd waarom, en ik ga er van uit dat dat bij de meeste anderen ook zo is dus moet ik beargumenteren waarom ik vind dat er iets moet gebeuren'.

Smit-Kroes vond verder dat 't zinloos was de PTT geamputeerd over te brengen, dat minister van verkeer en waterstaat het allermooiste beroep in Nederland is, dat je in de politiek 't idealist zijn wel afleert en dat premier Lubbers maar één fout heeft: hij is lid van de verkeerde partij. Eén van de laatste vragen: 'Tijdens uw vakantie aan de Spaanse kust komt u uw portier tegen. Nodigt u hem dan uit voor een drankje of kijkt u de andere kant op?' 'Nee, ik vind alle mensen in alle opstellingen dik de moeite waard. Er is veel

negatiefs over me te vertellen maar niet dat ik het hart hoog heb en dat ik mensen niet zie staan'.

Slaap?

Na al deze ontboezemingen hield prof. dr. M.F.R. Kets de Vries een verhaal over vijf verschillende soorten van neurotisch gedrag van de leider. Deze Harvard man (hoogleraar bij het European Institute of Business Administration in Frankrijk) gaf in drie kwartier een dermate grote hoeveelheid informatie dat ongeveer een vijfde van het aantal aanwezigen dit niet kon bolwerken en de ogen sloot (een fijn stel leiders!).

In het kort samengevat kwam zijn betoog hierop neer: uit een onderzoek van 82 noodlijdende Amerikaanse en Canadese bedrijven kwam in een groot aantal gevallen naar voren dat in een situatie waarin een bedrijf niet goed functioneert dit terug te voeren is tot vijf syndromen: dramatisch, dwangmatig, depressief, paranoid en schizoid. Iedereen werd na dit toch wel boeiende, vermoeiende betoog vermaakt door Paul van Vliet die na een hectisch begin enkele liederen ten gehore bracht. Een prima stukje cabaret!

Babyvoeding

Na de pauze wist prof. dr. H.E.R. Uyterhoeven, hoogleraar aan de Harvard Business School, met een praktijkvoorbeeld uit de Amerikaanse babyvoedingsindustrie de zaal van de eerste tot de laatste minuut aan zijn stoelen gekluisterd. Zo zou aan de Nederlandse universiteiten gedoceerd dienen te worden.

Uitgangspunt was een stagnerende industrie. Een industrie waar weinig of helemaal geen groei meer inzit. In de Amerikaanse babyvoedingsmarkt opereerden drie bedrijven Gearbor, Heinz en Beachnut die de markt volledig controleerden. Zij hadden respectievelijk 50, 20 en 20 percent als marktaandelen. Penetratie van de markt (door bijvoorbeeld Campbell Soup, de grootste soepproducent ter wereld) liep altijd op een mislukking uit. De rentabiliteiten op het eigen vermogen lagen voor deze drie ondernemingen extreem hoog. Wat was nu het geval? Uit marktonderzoeken bleek dat het aantal baby's van vier miljoen in 1955 zou toenemen tot vijf en een half miljoen in 1975. Op grond van deze cijfers werden de ondernemingen uitgebreid, nieuwe fabrieken werden uit de grond gestampt.

Wat gebeurde er? In plaats van een baby-

boom kwam een babybust: het aantal baby's nam af tot ca. drie miljoen in 1975. Men probeerde ondanks deze cijfers de fabrieken open te houden. In dit geval kon dat alleen maar door het marktaandeel te vergroten. Beachnut had het lumineuze idee om het marktaandeel te vergroten tot 40%, door in bepaalde regio's waar dit aandeel al 40% bedroeg te stabiliseren en in de andere te winnen. Dit probeerde men door de prijzen te verlagen en door meer reclame te maken. Beide methoden in een stagnerende markt noemt Uyterhoeven 'voornamelijk onzin'. Uyterhoeven stelt zichzelf nu vier vragen:

1. Wat is de prijselasticiteit?

Hierbij moet onderscheid worden gemaakt tussen de primaire en secundaire prijselasticiteit. De primaire was praktisch nul want bijna 95% van alle baby's gebruikte al babyvoeding uit een potje. De secundaire daarentegen was erg hoog. De grootste, Gearbor, kon zijn prijzen met 1 cent verhogen maar bij een verhoging van 2 cent schakelde men massaal over naar de concurrerende producten. Een baby klaagt immers niet als ze in plaats van Gearbor plots Heinz op tafel krijgt.

2. Welke concurrentie is bereid te capituleren; bereid zijn markt prijs te geven?

3. Hoe ziet de kostenstructuur eruit?

Immers, bij hoge variabele kosten is 't vreselijk moeilijk door een prijsverlaging zoveel meer te verkopen dat de winst dezelfde blijft.

4. Wat is de rol van de handel in een stagnerende industrie?

Zeven jaar later

Na zeven jaar prijsoorlog was er niets met de marktaandelen gebeurd. De winst ging voor Gearbor naar beneden, voor Heinz en Beachnut verdween deze, er werd verlies gemaakt. Niemand bleek de markt te verlaten. Per slot van rekening zijn exit-barriers nog altijd hoger dan entry-barriers. De detailhandel stak de winst in eigen zak. Door de prijs in de winkel te verlagen werd immers niets meer verkocht.

Wat deden de twee 'kleintjes' toen ze verlies begonnen te lijden? Ze verlaagden de kosten door de marketingkosten omlaag te brengen juist nu deze het hardst nodig waren. Ondanks verlies en overcapaciteit gingen de investeringen omhoog. In een prijzenoorlog moet worden gemoderniseerd, de distributiecentra moeten verbeteren, er moet meer krediet worden gegeven en er moet meer geld in de inventaris worden gestoken. Alle drie trachtten te diversificeren. Zonder resultaat. Na zeven jaar zag men het nutteloze van deze prijsoorlog in.

Luier

Wat de drie besproken ondernemingen volgens Uyterhoeven hadden moeten doen was gebruik maken van de mogelijkheid van substitutie. Zo kwam Procter and Gamble in 1966 ten tijde van de babybust uit met een revolutionaire nieuwe luier. In 1982 droeg 70% van alle baby's dat papieren ding. Tot slot doet Uyterhoeven nog enkele aanbevelin-

Jonge bedrijfseconomen van theorie naar accountantspraktijk

De accountancy vindt zijn basis in de bedrijfs-economie.

Vandaar dat Klynveld Kraayenhof & Co. jonge bedrijfseconomen die registeraccountant willen worden een interessante loopbaanmogelijkheid aanbiedt. Een combinatie van werken en doelgericht verder studeren om straks een functie als accountant te bereiken.

Toekomst

Grote internationale ondernemingen behoren tot onze cliënten, maar ook zeer veel kleine en middelgrote bedrijven en instellingen in Nederland.

In onze op dienstverlening ingestelde flexibele organisatie krijgen jonge bedrijfseconomen de gelegenheid een brede ervaring op te doen. Werken op kwalitatief hoog professioneel niveau met een grote mate van zelfstandigheid en afwisseling in het werk.

Dat moet ook wel, want wij vinden dat zij allround registeraccountant moeten worden.

Ons planningssysteem en loopbaanplan zijn gericht op interne promotie naar functies op hoog niveau. Ze voorzien in de inzet bij grote en kleine cliënten waar gevarieerde controle- en adviesopdrachten worden uitgevoerd in kleine teams.

In combinatie met werkoverleg en vaktechnische ondersteuning door het Directoraat Vaktechniek biedt dit de reële mogelijkheid snel te onderkennen welke controle-aanpak de beste is. Ook een eventuele specialisatie in de EDP-auditing of het organisatieadvieswerk hoort daarbij. Uitzending naar het buitenland behoort – zeker na het afstuderen – tot de mogelijkheden.

Studeren

Voor de accountantsstudie worden ruime faciliteiten geboden.

Daarnaast hebben wij een intern opleidingsprogramma dat voor economen begint met een speciale introductie cursus van viermaal een week.

Het permanente educatieprogramma zorgt ervoor dat u ook na uw afstuderen als accountant bij kunt blijven.

Inlichtingen

Indien u zich tot het boeiende accountantsberoep voelt aangetrokken zullen wij u gaarne nader informeren. Een psychotechnisch onderzoek maakt deel uit van de selectieprocedure.

Een gesprek kunt u schriftelijk aanvragen bij de heer L. Chr. Dell van onze afdeling Personeelszaken, Prinses Irenestraat 59, 1077 WV Amsterdam.

Werken in de accountancy

Mogelijkheden genoeg

Klynveld Kraayenhof & Co. is een groot Nederlands accountantskantoor met 25 kantoren in Nederland. Wij maken deel uit van een federatief samenwerkingsverband van accountantskantoren over de gehele wereld: Klynveld Main Goerdeler (KMG).

Deze samenwerking met collega's in zeer veel landen versterkt de internationale oriëntatie en slagvaardigheid. Het hoofdkantoor van KMG is in Amsterdam gevestigd.

De dienstverlening van Klynveld Kraayenhof & Co. omvat niet alleen de controle van de jaarrekening maar zeker ook adviezen op automatiserings-, administratief, organisatorisch, bedrijfseconomisch en fiscaal gebied.

Vanzelfsprekend biedt een dergelijke organisatie haar medewerkers een scala van mogelijkheden.

Klynveld Kraayenhof & Co.

Kantoren in Nederland:

Amsterdam, Alkmaar, Almere, Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Breda, Deventer, Doetinchem, Dordrecht, Drachten, Eindhoven, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, Heerlen, Hengelo, 's-Hertogenbosch, Hoorn, Leeuwarden, Middelburg, Nijmegen, Rotterdam, Utrecht en Zwolle.

Aktie, actie

Gedurende de week van 29 april tot 3 mei was het Maupoleum gesloten. Koninginnedag werd landelijk gevierd, de eerste mei was een Amsterdamse feestdag. De andere dagen was de sluiting het gevolg van een blokkade.

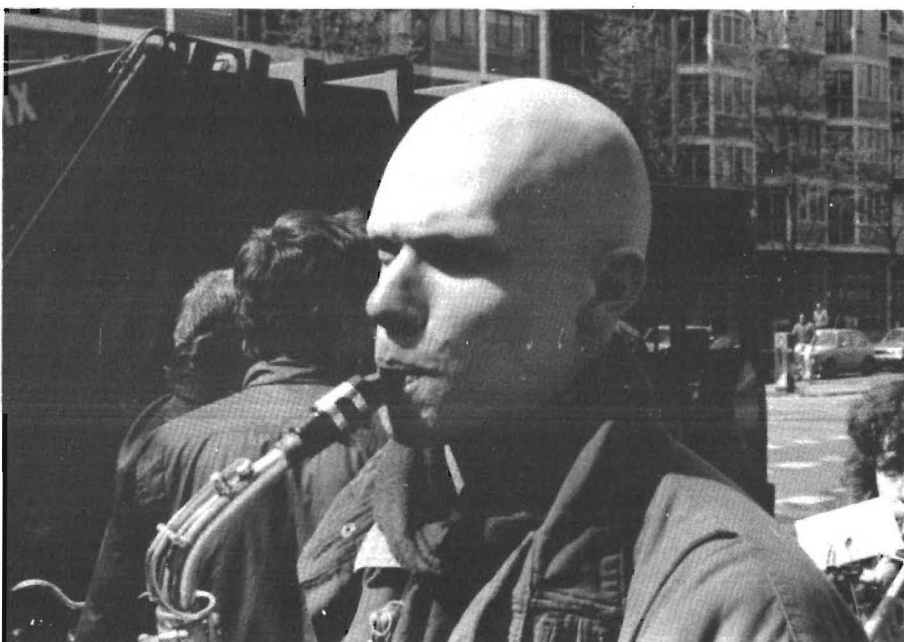
Studenten protesteerden, onder leiding van de ASVA, tegen de studiefinancieringsplannen van minister Deetman. De actie maakte deel uit van een landelijke sneeuwbal van elkaar opvolgende plaatselijke acties.

De eerste dag van de week mag met recht een succes voor de actievoerders worden genoemd, de media besteedden veel aandacht aan de actie dat tevens door het college van bestuur werd gesteund. De donderdag en vrijdag leverden duidelijk minder resultaat en meer irritatie op.

Eén van Rostra's fotografen maakte de volgende plaatjes van de eerste blokkadedag.

Te zien is ASVA voorzitter en econoom Daniël Engelsman terwijl hij in de bezette Oudemanhuispoort de verzamelde studenten en, via het ANP journaal, de huiskamers toespreekt. Verder zien we blokkadehoofd en sociaal-geograaf Piet van Diepen de bij het Maupoleum verzamelde actievoerenden toespreken. Dat de actie glad en vrolijk verliep valt op te maken uit de foto van een muzikant uit het ensemble 'De Botte Bijl' dat op tournee langs de blokkades ging.

Door de blokkade werd de produktie van Rostra één week vertraagd. Tijdens de openavonduren hielden SEF baliemedewerkers uit solidariteit de winkel dicht. Voor tentamens werd meestal wel een oplossing gevonden.

vervolg van 17 (Leider)

gen.

In een stagnerende industrie is het veel belangrijker fouten te vermijden dan iets briljants te doen. Groei is onbelangrijk, profitabiliteit wel. Analyseer de concurrentie en maak zelf duidelijk wat je wilt. Maak 't niet te moeilijk voor de concurrentie de markt te verlaten. Voor de werknemer moet de situatie duidelijk worden gemaakt. Realisme kan toch nog uitdaging betekenen. Als laatste pleit hij voor beloning naar prestatie om waardering tot uitdrukking te brengen (dat heb ik vaker gehoord).

Het laatste onderdeel van het NCD-jaarcongres was een discussie onder leiding van de heer Woltz, hoofdredacteur van 't NRC-Handelsblad met twee prominenten uit het Nederlandse bedrijfsleven: prof. dr. drs. A.C.R. Dreesmann en B.W.M. Twaalfhoven over de verschillende leiderschapstijlen. Hierover in de volgende Rostra meer.

RB

Wie krijgt de kans te werken met geavanceerde controle-technieken, toegespitst op geautomatiseerde informatieverwerking?

Vanzelfsprekend blijft de beoordeling van de administratieve organisatie en de controle van financiële gegevens een primaire taak van de accountant. Maar waarschijnlijk heeft u - net als wij - de visie, dat het accountantsvak zich uitstrekt over een breder terrein: het totale financiële bedrijfsgebeuren.

Vanuit die instelling bent u geïnteresseerd in het toepassen van zeer geavanceerde controletechnieken toegespitst op geautomatiseerde informatieverwerking. Een dergelijke moderne werkwijze spreekt u aan, omdat u daardoor in staat wordt gesteld zeer veel beoordelend naast controlerend te werk te gaan. Zodat u op tal van vragen, die zich bij controles kunnen voordoen, constructieve antwoorden kunt geven.

Groei van Coopers & Lybrand.

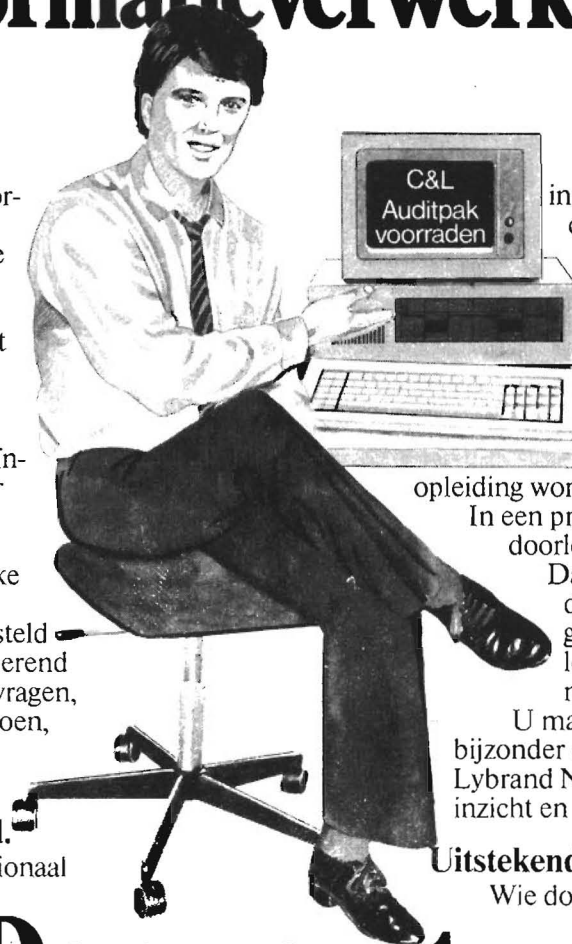
Dankzij een sterke en internationaal soepel functionerende organisatie van accountants, belastingadviseurs en organisatieadviseurs, die meer dan 400 vestigingen in ruim 100 landen omvat, is C & L steeds in staat om op de nieuwste ontwikkelingen in te spelen.

Dat verklaart de groei van de organisatie: internationaal vertienvoudigd in de laatste 25 jaar. In Nederland een groei van 100% in de laatste 4 jaar en naast het hoofdkantoor in Rotterdam nieuwe vestigingen in Amsterdam en Eindhoven.

Alle kansen voor uw carrière.

Wanneer u binnenkort uw studie bedrijfseconomie afrondt om daarna uw postdoctoraal accountancy te gaan doen, kunt u bij Coopers & Lybrand Nederland een loopbaan starten met interessante toekomstmogelijkheden.

Door een goed doordachte introductie cursus bent u snel op de hoogte van de werkwijze en werksfeer bij C & L. Daarna gaat u onder deskundige leiding uw eerste opdrachten uitvoeren en na korte tijd bent u volledig operationeel

in een technisch hoogwaardig controleteam.

Studie en praktijk tegelijk.

Bij Coopers & Lybrand Nederland wordt aan uw verdere ontplooiing veel aandacht besteed. Aan studiefaciliteiten ontbreekt het niet: alle studiekosten worden vergoed en de interne

opleiding wordt geheel in werktijd gegeven. In een programma, verdeeld over 4 jaar, doorloopt u een cyclus van cursussen. Daarna gaat u de theorie aan de dagelijkse praktijk toetsen. En die is gevarieerd, als u aan 10 tot 15 verschillende controles per jaar kunt deelnemen.

U maakt kennis met de analytische en bijzonder effectieve werkwijze van Coopers & Lybrand Nederland. Op die manier groeien uw inzicht en ervaring snel.

Uitstekende vooruitzichten.

Wie door zelfvertrouwen, inzet en studiezijn toont uit het juiste hout te zijn gesneden, kan bij Coopers & Lybrand Nederland rekenen op uitstekende vooruitzichten. En op eigen tijdse voorzieningen, zoals vergoeding van studiekosten, examenverlof, 5 dagen extra

studieverlof per jaar en doorbetaling van de helft van de tijd nodig om de accountancy opleiding te volgen.

Interesse? Reageer!

Als u meer wilt weten over Coopers & Lybrand Nederland, vraag dan de audiocassette aan met bijbehorende documentatie. Bel daarvoor 010 - 13 06 80. Richt uw sollicitatie aan drs C.G. van Luijk R.A., Coopers & Lybrand Nederland, Westblaak 100, 3012 KM Rotterdam.

Coopers
& Lybrand
Nederland

Meestal wordt het prisoner's dilemma gehanteerd om de bevoegdheden van nationale overheden te rechtvaardigen. De individuele burger streeft zijn kortzichtige eigenbelang na en dreigt op die manier de maatschappij in haar geheel (en dus ook de burger zelf) per saldo meer schade op te leveren. De overheid is er dus om de externe effecten van het economisch handelend individu te onderwerpen en zo het algemeen belang te dienen. Dat is begrijpelijk als het over milieuverontreiniging gaat. Maar zodra er geen sprake meer is van direct levensgevaar in de vorm van bedorven drinkwater of rottende grond lijken de zaken anders te liggen.

Een voorbeeld van abstracte en dus minder tot de verbeelding sprekende problematiek is die van de internationaal florerende handelsprotectie. In Nederland is er niet één politicus die zich er druk om maakt. Een belastingwetgeving als een stinkende spaghetti in elkaar verzinnen dat kunnen ze wel, maar een zinnige discussie over handelspolitiek, ho maar. Het is merkwaardig dat in een land wat zo sterk afhankelijk is van de internationale markt, zo weinig wordt gefilosofeerd over het functioneren hiervan.

Het gaat niet goed met de internationale handel. Van vrijhandel is geen sprake. Allerlei afspraken in GATT en EEG verband hebben weinig effect. De creativiteit van de nationale overheden om de bepalingen ongedaan te maken is een beter doel waardig. Als Frankrijk de import van video's uit het land van de rijzende zon te gortig vindt worden, dan mogen ze niet een extra invoerheffing vaststellen. Dus wat doen onze breedsprakige vrienden van het goede leven: ze laten de complete import van video-apparatuur lopen via de kleinste grenspost van hun land waar ze twee notoir aan de alcohol verslaafde douaniers neerpoten (keuze zat). Deze worden voorzien van liefst incomplete invoerdocumenten die in duizendvoud met de hand ingevuld moeten worden. Het zaakje wordt gecompliceerder door ze 180 van de 185 noodzakelijke stempels te geven en een manke kwaliteitscontroleur, om de video's op besmettelijke ziekten te controleren.

Japan zit ook niet stil. Als de eeuwig goed gemutste oosterlingen een vrachtje bloembollen inkleren, stoppen ze de bollen vriendelijk lachend in een veldje met zand. En daar laten ze de tulp, hyacinth en crocus gedurende een jaar, want de Japanse kers heeft zo een tulpentuberculose te pakken. Gelukkig worden ze weer teruggepakkt op hun consumentenelectronica. Nadat Philips eerder met succes een dergelijke stunt heeft uitgehaald, komt nu wederom de oproep om de invoerrechten voor Japanse video-recorders, compact-discspelers en ander luxe speelgoed op te schroeven. Al dat klagen van het Eindhoven-lampjesbedrijf werkt wat afstompelijk, dus besloten ze het ditmaal groots aan te pakken. Er werd een speciale studiegroep opgericht en die kwam tot de huiveringwekkende conclusie dat Japan de electronica-industrie in Europa en de Verenigde Staten dreigt we te vagen. De studiegroep trekt wel de conclusie dat er dus iets grondig mis zit met Philips en de hele electronica bedrijfstak, maar adviseert vervolgens dat er een verhoging van het invoerrecht voor Japanse electronica moet komen teneinde de Europese industrie een adempauze voor herstructurering te gunnen. Wie gelooft er nu nog in dit soort sprookjes? Dat er een grote boze samurai bestaat die erg veel producten voor heel weinig centjes maakt, dat geloof ik ook wel. Maar hoge tariefmuren teneinde de herstructurering te bevorderen, dat is natuurlijk klets. Zodra er een tariefmuur bestaat rond de Euro-electronica geitjes, schudden ze hun donzen veren kusentjes op en vallen tevreden in een diepe slaap. De grote samurai echter zit niet stil. Hij frunnikt gedisciplineerd net zolang aan zijn apparaatjes tot ze nog beter en nog goedkoper zijn. Op een gegeven moment zijn de apparaatjes zo goedkoop dat de tariefmuur niets meer uithaalt en alle geitjes als hapklare brokjes aan het zwaard van de Japanse samurai worden gespietst.

Die herstructurering, beste menen van Philips, die komt er vanzelf wel. Ik stel voor om het invoerrecht maar helemaal af te schaffen; moet u eens zien hoe snel er geherstructureerd wordt. Dit alles natuurlijk wel in mul-

tilateraal overleg, zodat er sprake is van vrijere handel waar de ons met de paplepel ingegoten herallocatie van produktiemiddelen plaatsvindt. Want zo'n tariefverhoging werkt natuurlijk nooit: de producenten worden er maar gemakzuchtig van, de tijdelijkheid van de maatregel valt zeer te betwijfelen en de Japanners stoppen onze bloembollen nog langer in de grond. En de consument mag betalen voor al dat moois. Na de staatsubsidies, de botersubsidies, de melksubsidies, de varkensubsidies en de scheepvaartsubsidies kunnen we er ook nog wel de elektronicasubsidies bijhebben, lijkt de achterliggende gedachte.

Het gaat nog eens goed verkeerd met ons. Iedere industrie bedelt maar wat aan en de politici geven graag toe: een subsidietje hier, een tariefmuurtje daar. Bestaan er dan geen politici met visie die wat meer vaart willen achter het bestrijden van protectionisme, om te beginnen in de E.E.G.? Zij zijn gekozen om te waken over het algemeen belang en hebben dan ook de taak de burgers duidelijk te maken wat de kosten van protectie zijn. Deze zijn tweevoudig: enerzijds betaalt de consument meer voor een produkt en anderzijds wordt er geld vastgelegd in middelen wat elders beter gebruikt zou kunnen worden. We financieren op deze wijze onze eigen achteruitgang.

Er zijn slechts weinig legitieme redenen te bedenken die het verstrekken van subsidies rechtvaardigen. De meeste rechtvaardigingen: adempauzes, werkgelegenheid, tijdelijke vraaguitval enz. ontkennen de dynamiek van het economische proces, zodat de creatieve destructie verandert in een destructie van de creativiteit. Dus dames en heren politici, bedrijfsleven en vakbonden, verzinnen eens wat anders dan dit treurigstemmende geweeeklaag en ruim eens wat van die dure protectiemaatregelen op. Want als dit zo doorgaat koop ik, tariefmuur of niet, uit louter ballorigheid alleen nog maar Japanse producten. Desnoods Japanse tulpebollen.

Steven Adolf

Raad & Daad

Raad bijt vakgroep

De 152-ste vergadering werd een rumoerige vergadering; weinig kon direct de instemming van de raadsleden krijgen. Vooral de plannen van de vakgroep micro-economie stonden hen niet aan. De raad nam onpopulaire besluiten; creëerde ze nu een patstelling of krijgt ze nu toch haar zin?

De eerste minuten in de raad werden door H. Jager (Efb) benut om enige 'besluiten' van de vorige raadsvergadering te verzwakken. Zoals je wellicht weet heb ik in de vorige R&D uit de 'conceptbesluitenlijst' van de raad geciteerd. Het is zo dat pas ná raadsbehandeling de besluitenlijst haar definitieve status krijgt. Jager nu vond dat bepaalde besluiten te hard waren gesteld terwijl dit eigenlijk niet kon omdat er geen stemming over was geweest. Wellicht stel je nu: hoe kan de raad besluiten zonder stemmen? Formeel heb je dan een goed punt; je weet slechts na stemming of er een raadsmeerderheid voor een bepaald standpunt te vinden is. Maar de vergaderingen van de raad zijn niet zo ontstellend formeel en wanneer de voorzitter stelt dat er eens een meerderheid voor is, en niemand betwist dat, dan krijgt dat de status van een raadsbesluit.

Dit kan achteraf interpretatieproblemen opleveren. Zoals nu. Er is niet besloten dat er een differentiatie tussen intensief en extensief onderwijs zal komen, maar 'onderzocht moet worden op welke wijze in het onderwijs van de faculteit een differentiatie naar intensieve en extensieve onderwijsvormen tot stand dient te komen'.

Het wekenrooster van het studiejaar 1985/'86 is bekend. Het voorziet in tentamenperiodes van drie weken en een week collegevrij per blok tussen laatste college en eerste tentamenweek. Deze week kan aangewend worden om sportdagen en/of andere dagen tijdens het blok te compenseren.

Getracht wordt de vier tentamens over de drie collegeweken uit te smeren. Hierover zal de ABO (Adviesraad voor de Basisopleiding) nog om haar mening worden gevraagd.

Onderwijsprogramma's

Ter tafel lagen de onderwijsprogramma's 1985/'86, voorzien van een advies van de Onderwijscommissie. Conform dit advies werden de meeste programma's goedgekeurd m.u.v. Bedrijfsinformatica en Accountancy (omdat dit binnen de vakgroep nog niet rondbleek) en macro-economie 1 (omdat Ricardo zonder opgaaf van redenen verdwenen is).

Tevens lagen de programma's van drie nieuwe doctoraalvakken van de vakgroep micro-economie ter tafel: 'arbeidseconomie', 'welvaartstheorie en economische orde' en 'welvaartstheorie en economische politiek'.

Waarom waren deze drie vakken ingediend? Trouwe lezers van deze rubriek zijn via de berichtgeving over de UHD-problematiek op de hoogte van een slepende controverse binnen de vakgroep micro. Met de hersenbloeding van prof. H. van den Doel kwam er niet al-

leen een einde aan zijn wetenschappelijke carrière maar in feite ook aan zijn leerstoel; deze werd in een latere bezuinigingsronde opgeofferd. Het onderwijs van Van den Doel werd grotendeels overgenomen door zijn medewerker drs. Jos de Beus, dit ondeverantwoordelijkheid van de vakgroepsvoorzitter prof. Michael Ellman. Nu was één van de beloften van de raad bij de bezuiniging op leerstoelen (zie Rostra-artikelen over fsc '82 en R&D's) dat ingeleverde leerstoelen of door een andere hoogleraar worden afgedekt (zoals met de leerstoel van Van Phillips zal geschieden) of op het 'naast hoogste nivo' worden afgedekt.

Op dat moment werd er in feite al een UHD (Universitair HoofdDocent)-plaats toegekend aan het vakgebied van Van den Doel. Vervolgens kwamen alle vakgroepen in het kader van de UHD-toewijzing met aanvragen voor structurele UHD-plaatsen. De vakgroep micro kwam met drie aanvragen. Eentje voor onder Hartog, eentje voor onder Ellman en eentje voor Van Winden. De faculteitsraad heeft, op advies van zowel de Onderwijscommissie als de Commissie voor de Wetenschapsbeoefening, besloten géén van deze aanvragen te honoreren. Maar er stond wel nog een UHD-plaats van Van den Doel. Vervolgens stelde de vakgroep dat het vakgebied van Van der Doel inmiddels niet meer zelfstandig bestond. Daar was opgedeeld over de drie bestaande leerstoelen. Wanneer dit zo zou zijn dan was er dus - zie boven - geen UHD-plaats voor Van den Doel nodig.

Om aan te tonen wat de situatie binnen de vakgroep was vroeg het faculteitsbestuur de vakgroep om een structuurnota. Met deze nota in de hand en na ingewonnen extern advies zou een kleine commissie uit de raad een concept raadsbesluit formuleren. Het schrijven van deze structuurnota ging de vakgroep niet eenvoudig af. Het bleek dat er geen eenstemmigheid te bereiken was en uiteindelijk kwam er een lijvig schrijven waarin elk van de drie leerstoelen probeerde aan te geven wat ze deden en wat dat te maken had met Van den Doel. Een opmerkelijk stuk. Niet alleen vanwege de verschillende interpretaties maar ook omdat het duidelijk geschreven was naar de externe adviseur toe; prof. Hen-nipman werd door alledrie, maar vooral Van Winden, enig stroop aangesmeerd.

De nota was af. Kink in de kabel; prof. Hen-nipman laat weten dat zijn cardioloog niet toestaat om dit adviseurschap te vervullen. Blijven over: een structuurnota en een kleine raadscommissie.

Voor ik chronologisch verderga wil ik even stil staan bij het volgende. Bij het claimen van de erfenis van Van den Doel zouden eigenlijk

maar twee leerstoelen en één persoon in aanmerking kunnen komen. De leerstoelen zijn Openbare Financiën en Economie van de Centraal Geleide Volkshuishoudingen. De persoon is Jos de Beus. Hij was van den Doels naaste medewerker, zou hij niet gewoon die UHD-plaats kunnen bezetten?

Het antwoord is om verschillende redenen vooralsnog 'nee'. Ten eerste houdt een UHD-plaats in dat er onderzoek- en onderwijsmanagement moet worden verricht. In dit vakgebied is de noodzaak tot management niet zo groot omdat er maar één persoon te managen is: Jos de Beus.

Ten tweede zijn er een aantal eisen waaraan een persoon moet voldoen wil hij/zij UHD'er kunnen worden. Eén daarvan is een promotie danwel gelijkwaardige publikaties. De Beus is, voorlopig, niet gepromoveerd. Daar komt bij dat hij door velen wel wordt gezien als een intelligent en bekwaam persoon maar dat hij nog moet bewijzen een goed econoom te zijn. Jos is immers politicoloog. Zijn proefschrift zou ook hierin de oplossing kunnen bieden. Dus exit De Beus.

Blijven de twee leerstoelen over. En de vraag waarom die derde leerstoel, prijsstheorie, zo hard meedoet. Eerst de vraag. Prijsstheorie heeft natuurlijk niets te claimen van de erfenis van Van den Doel. Was deze laatste voor-namelijk gespecialiseerd in niet-marktprocessen, Hartog houdt zich vooral bezig met marktprocessen en het prijsmechanisme als signalerings- en allocatiesysteem. Hartog echter vond het nog steeds onterecht dat zijn aanvraag voor een structurele UHD'er was afgewezen. Hij heeft namelijk een goede man in zijn staf zitten die, zou er een UHD-prijsstheorie worden toegewezen, zeker benoemd zou kunnen worden. Deze persoon is reeds door een benoemingscommissie in Maastricht 'professorabel' genoemd, een van de UHD-commissies noemde hem 'zeker van UHD-nivo', en binnenkort verdwijnt hij voor een gastprofessoraat naar de Verenigde Staten. Kortom een man die het nivo wel heeft maar waar geen stoel voor is.

Nu is er wel een mogelijkheid van 'persoonlijke UHD's', maar wat die commissie gaat doen valt niet te voorspellen en Hartog zit niet in die commissie. Een structurele plaats is veel mooier; ten eerste omdat die tot in de betrekkelijke eeuwigheid blijft bestaan en ten tweede omdat Hartog wel in die benoemingscommissie zou hebben gezeten. Kortom, reden genoeg om je het vuur uit de sloffen voor te lopen.

Bij de twee overgebleven leerstoelen was nog wat aan de hand.

Verdeling

We zitten namelijk met het verschil tussen de leeropdracht van een hoogleraar en wat deze werkelijk doet. Van Winden, bijvoorbeeld, zou zich moeten bezighouden met de Openbare Financiën. Hij heeft zich echter vooral toegelegd op een onderdeel daarvan; de theorie van de public choice. Hetgeen overigens volstrekt legitiem is. Van den Doel zou zich met de welvaartstheorie hebben moeten bemoeien, wat hij deed was het bestuderen van welvaartstheoretische aspecten van het collectieve besluitvormingsproces binnen een representatieve democratie met belangengroepen. Het kan niet ontkend worden dat er enige overeenstemming is in het studiegebied van Van den Doel en Van Winden.

Daarnaast heeft Ellman zich steeds weer naast de Economie van de Centraal Geleide Volkshuishoudingen beziggehouden met andere dan centraal geleide economieën. Dat is niet zo gek in een tijd van verrechtsing en bezuinigingen. Ellman houdt zich bezig met economische orde, waaronder ECGV. Het kan niet ontkend worden dat er enige overeenkomsten zijn tussen hetgeen waar Van den Doel zich mee bezighield en waar Ellman zich mee bezighoudt. Geen van tweeën echter stellen dat ze de erfenis van Van den Doel beheren.

Na een poos kwam er overeenstemming binnen de vakgroep en werden de grenzen van de leerstoelen nogmaals afgesproken. Het resultaat daarvan werd ingediend in de vorm van drie nieuwe doctoraalkvakken. Deze vakken waren 'arbeidseconomie', 'welvaartstheorie en economische orde' en 'welvaartstheorie en economische politiek'. Met die laatste twee zou de erfenis ogenschijnlijk zijn geregeld.

Arbeidseconomie

Wat gebeurde er nu in de raad? Ter tafel lagen bij dit agendapunt de vakken, een positioneel advies van de onderwijscommissie en later op de agenda een rapportje van de kleine commissie waarin voorgesteld wordt géén UHD-plaats toe te kennen aan micro.

Bij de raadsvergadering zijn onder andere aanwezig Ruud Knaack en Herman Bierens. Ruud is lid van het dagelijks bestuur van de faculteit en nauw betrokken bij deze zaak binnen de vakgroep. Hij heeft zich gezocht, om verarring te voorkomen, naar verzoek van het bestuur, een spreekverbod opgelegd. Namens de vakgroep zal dr. Herman Bierens het woord voeren.

Vanuit de 'vine-yard' had men al kunnen vernemen dat er oppositie zou komen tegen de nieuwe vakken vanwege de nullast. De nullast is een rekentruc die wordt toegepast bij de facultaire formatie berekeningen en houdt in dat een vak dat minder dan 15 studenten trekt wordt meegerekend alsof het wel 15 studenten heeft. Is deze onderscore structureel dan dient het vak te verdwijnen. Nieuwe vakken 'snoepen' daarom formatie weg door de nullast, indien ze die niet zouden halen. De personeelsfracties vonden dat een bezwaar maar de vakgroep was zo zeker van haar zaak dat ze de nullast inleverde. Arbeidseconomie was een vak dat door Hartog werd ingediend. Het werd al, als experi-

ment, gegeven als keuzemogelijkheid binnen het doctoraalvak prijsstheorie. Wanneer het een apart vak werd dan zouden studenten niet alleen tussen prijsstheorie sec en arbeidseconomie kunnen kiezen, maar ook beide vakken kunnen kiezen.

Dit argument was niet overtuigend omdat met behulp van de vrije studiepunten een student nu ook beide varianten kan lopen alleen sluit hij deze dan af met één i.p.v. twee tentamen. De raad, met uitzondering van de Nobas-fractie is van mening dat arbeidseconomie binnen prijsstheorie voldoende aan bod kan komen.

Micro-alternatief

Het stemgedrag van de Age-fractie in deze doet ogenschijnlijk vreemd aan. Arbeidseconomie staat namelijk op hun verlanglijstje. Navraag leert echter dat alleen de namen gelijk zijn. De arbeidseconomie die Age wenst is breder van inhoud dan alleen de prijsstheoretische aspecten ervan. Daarnaast bestaat er binnen de Age nog steeds een overgeërfd wrevel tegen Hartog omdat hij micro-alternatief om zeep heeft geholpen.

Niet geheel onverwacht kwam daarom de vraag van Dick van Nes waarom de leerstoel nu wel ruimte, mensen en tijd heeft om een nieuw vak arbeidseconomie te starten terwijl micro-alternatief nu juist is verdwenen omdat Hartog stelde daar geen ruimte, mensen en tijd voor te hebben. Het antwoord van dr. H. Bierens was historisch. Hij stelde dat die beslissing van de leerstoel niet lag aan het niet *kunnen* geven van micro-alternatief maar het niet *willen* geven. Waarmee uiteindelijk officieel is toegegeven dat het vak micro-alternatief, waarvoor toch nog steeds zo'n 30 mensen per jaar te vinden zijn, niet wordt gegeven omdat Hartog het niet *wil*.

Welvaartstheorie

Verder besloot de raad dat 'welvaartstheorie en economische orde' en 'welvaartstheorie en economische politiek' niet als twee nieuwe vakken mogen bestaan maar als twee varianten van hetzelfde vak. Dit besluit was vooral een voorspel op de raadsbeslissing betreffende de UHD'er voor micro.

Toen namelijk eenmaal dat punt aan de orde was besloot de raad vast te houden aan haar oorspronkelijke standpunten en beloftes. Het besluit werd echter verijnd en geactualiseerd:

'152.07. De raad besluit de structurele UHD-plaats voor de vakgroep micro-economie, waarvan volgens besluit nr. 148.05 de definitieve bestemming nog nader moest worden bepaald, toe te wijzen aan het vakgebied 'welvaartstheorie, economische orde en economische politiek' en verzoekt de vakgroep voor deze plaats een structuurnota en profielschets aan de raad voor te leggen'.

Wat dit besluit voor consequenties zal hebben is voorlopig onbekend. Mijns inziens zijn er drie mogelijkheden.

A. De raad krijgt haar zin en er komt een goede omschrijving voor deze structurele UHD-plaats. Intern valt deze plaats dan waarschijnlijk niet te vervullen - tenzij De Beus promoveert - en kan slechts bij een nieuwe formatieuitbreiding of vacature extern worden bezet.

B. De raad krijgt een beetje haar zin want er komt een structuurnota en een profielschets. Echter deze blijken een uitholling te zijn van de raads wens en is naar één van de leerstoelen toegeschreven. De raad kan dan akkoord gaan of niet. Gaat ze niet akkoord dan staat de UHD-plaats open en wordt na vijf jaar opnieuw op noodzakelijkheid getoetst. Wellicht vervalt de plaats dan.

C. De raad krijgt niet haar zin. De vakgroep vult de plaats niet in. De UHD-plaats blijft onbezet.

De raad kan de vakgroep niet dwingen de plaats in te vullen, ze kan de vakgroep wel jarenlang een formatieplaats korten omdat ze de UHD-plaats niet invult (vrijwillige vacatuurstopt). Na vijf jaar wordt dan eveneens weer op noodzakelijkheid getoetst. Zoals overigens bij alle onbezette UHD-plaatsen.

Structurele UHD's en de rest

Met de andere structurele UHD-plaatsen zijn we reeds verder. Op deze plaatsen heeft men intern kunnen solliciteren. De UHD-commissies kwamen tot een gering aantal voordrachten. Er is door de raad een voordracht aan het CvB gedaan voor de plaatsen 'Statistiek', 'Bankwezen' en 'Strategische Belevingsvorming en Maatschappelijke Verantwoordelijkheid'. Verder heeft de raad professor Venekamp benoemd tot opvolger van mr. Adriaan Dorresteyn die per 1 oktober de voorzittershamer van de Onderwijscommissie neerlegt. Ook werd het statuut van Rostra gewijzigd op het punt van de samenstelling van de Raad van Beheer.

Tot slot van deze exira lange aflevering wil ik jullie wijzen op het bestaan van de Nobas-nieuwsbrief. Waarschijnlijk weet je al van het bestaan af; je kunt het immers op de meest ongepaste momenten onder je neus vinden. In de Nobas-nieuwsbrief worden o.a. mededelingen gedaan over facultaire zaken. Geïnteresseerden kan ik het daarom aanraden omdat hij mij in actualiteit verslaat. In nauwkeurigheid echter zal het me niet verslaan. In een recente nieuwsbrief wordt de suggestie gewekt als zou de Nobas een lezingencyclus 'Europese Integratie' hebben georganiseerd. Deze cyclus is echter een facultaire aangelegenheid, georganiseerd door de commissie gastcolleges. Nobas heeft in die commissie één van de drie studentenzetels. De andere zijn van Age en Sef.

Marcel Michelson

SCHELTEMA HOLKEMA VERMEULEN

Een ruime keuze op het gebied van:
accountancy, financiering, automatisering, marketing
organisatie, economie, geografie

Buitelaar, W en Freeman, R. - Vakbondswerk en kwaliteit van de arbeid. Voorbeelden van Werknemersonderzoek in de Nederlandse industrie.

Sun 1985 f 48,50

Buiter, W.H. en Marston, R.C. - International economic policy coordination
Cambridge UP 1985

f 129,05

Caljé, Kees - Ondernemen op eigen kracht. Het einde van het conglomeraat.

Veen 1985 f 22,50

Cairncross, A. - Years of recovery. British economic policy 1945-51

Methuen 1985 f 163,70

Centraal Economisch Plan 1985
CPB 1985

f 37,50

Clark, W. - Opstand van de Derde Wereld, de tijdbom van de schulden crisis

Elsevier 1985 f 34,50

van Dijk, P. Komp, J. en Rensen, R. - De Stijl van de Leider. Op zoek naar de ondernemer van de jaren tachtig
Bert Bakker 1985

f 24,90

Edwards, C. - The Fragmented World. Competing perspectives on trade, money and crisis.
Methuen 1985

f 41,45

Economic Integration in Western Asia - U.N. econ. commission for Western Asia
F. Pinter 1985

f 96,80

Goldsmith, W. en Clutterbuck, D. - The Winning Streak. Britain's top companies reveal their formulae for success.
Penguin books 1985

f 19,05

Krainer, R.E. - The Financial System and the Coordination of Economic Activity
Praeger 1985

f 294,90

Norris, K. en Vaizey, J. - Economie voor iedereen
Omega 1985

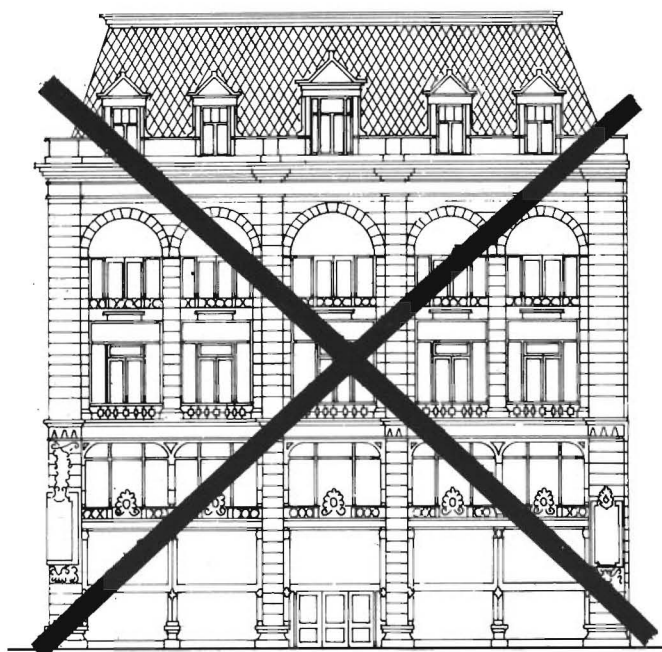
f 39,50

Schelven, A.L. - Onderneming en Familisme. Opkomst, bloei en neergang van de textielonderneming
Van Heek & Co te Enschede
Nijhoff 1984

f 39,50

Shutt, H. - The Myth of Free Trade. Patterns of protectionism since 1945
Basil Blackwell/the Economist books 1985

f 84,85

**verhuisd:
Koningsplein 20**

scheltema holkema vermeulen b.v.

boekverkopers sedert 1853 tel. 020-267212